

Demokratiip toqqammavia

Allaatiginnittoq Ivar Hansen, Folketingip siulittaasua

Grundloven, Inatsisit Tunngaviusut, inunnik toqqammaveqartumik naalakkersuisoqarnitta, demokratiip, itinerusumik ersiutaasumit atituneruvoq - toqqaviuvoq inatsisinik tunngaveqarluta inuiaqatigiunitsinni aamma qinikkanik aqutsisoqarnitsinnik aamma isumanik inuunermilu kimeqartuutitanik saqqummiussiviulluni, taakku danskini inuiaqatigiinni toqqammaviulluinnartuusut.

Ulluinnarni grundlovi oqallisigivallaarneq ajorparput, kisianni inuiaqatigiinni pingaaruteqartuulluni atuuppoq. Inatsisit tamarmik grundlovimik eqqortitsisuussapput, Folketingillu siulittaasuata suliassaraa sianigissallugu inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussineqassanngitsoq grundlovip imaanik eqqortitsisuunngitsumik Folketingip ataatsimiittarfiani suliarineqartussamik. Taamaammat grundlovi politikikkut suliaqarnermi qanitatsinniilluartuvoq. Aammattaaq eqqartuussivitta grundlovi sulinerminni atorpaat.

Grundlovi tassaassanngilaq atuagaq issusooq immikkuualuttunik tamanik atuaaviusinnaasoq. Tasaanerusariaqarpoq toqqammavissaq inatsisinik nalinginnaagunik qaavagut sanaartorfigisinnaasarput. "Inatsisit Tunngaviusut - sooq aamma qanoq" oqaluttuurtuvoq grundlovip suuneranik, qanoq ittumik inatsisinit allanit allaanerussuteqarnersoq inuunermilu kimeqartuutitanik sunik imaqarnersoq. Naqitaaqqiaq naqinneqarpoq grundlovip inuinnarnit oqallisigineqarnissaanut atatillugu, tamanna Folketingip sulissutigisimagaa.

Naqitaq "Grundloven på let dansk", aammattaaq grundlovip oqallisigineqarneranut atatillugu naqinneqarsimasoq, peqatigalugu "Inatsisit Tunngaviusut - sooq aamma qanoq" ajunngitsumik toqqammavissaavoq grundlovip oqallisigineqarnissaani.

Grundloven, Inatsisit Tunngaviusut - sooq aamma qanoq?

1. Grundloven, Inatsisit Tunngaviusut - sumut atussavagut?
Naalagaaffiup atuuffeqarfiinik qullersaasunik
malittarisassat
Innuttaasut piginnaatitaaffiinik malittarisassat
2. Grundlovip allanngortinnissaa qanoq
ajornartigisussaassanerpoq?
3. Grundlovip kimilittai. "Grundlovip Anersaava" sunaava?
Pissaaneqartitaasut inuit qinertarpaat,
pissaaneqartitaasullu suliaminnut
akisussaataasariaqarput
Amerlanerussuteqartunik tutsuviginnippiannginneq aamma
ikinnerussuteqartut sernissorneqarnissaat
4. Grundloven atuarneqarsinnaava?
5. Grundlovimi imaritinneqartut
  - 5.1 Kunneqarneq
  - 5.2 Inatsisartut aamma naalakkersuisut
Inatsisartoqarluni naalakkersuineq,
atuukkunaarsitsisinnaaneq aamma naalakkersuisunik
atuutilersitsisarneq
Folketingip naalakkersuisunik nakkutilliisuusarnera
  - 5.3 Inatsisiliorneq aamma inatsisit pitsaassuserisagaat
  - 5.4 Qinerseqataasinnaaneq, qinerperiaaseq aamma inuit
taasisinneqartarnerat
Qinerseqataasinnaaneq
Qinerperiaaseq
Inuit taasisinneqartarnerat
  - 5.5 Eqqartuussiviit
Eqqartuussiviit akuliuffigineqartussaanginnerat
Eqqartuussiviit suliaasaat grundlovimi aalajangersakkat
Eqqartuussiviit misiliisarnerat aamma Højesteret
naalakkersuinermi eqqartuussivittut
  - 5.6 Ilagiit
  - 5.7 Kommunit aamma qanittumi naalakkersuineq
  - 5.8 Nunanut allanut tunngasut
Nunanut allanut politikki
Oqaasissaqarfiit allanut tunniunneqartarnerat aamma EU-p
tungaanut pissutsit
  - 5.9. Kiffaangissuseqarnermi aamma inuttut piginnaatitaaffiit
6. Naqitat allattorsimaffiat

1. Grundloven, Inatsisit Tunngaviusut - sumut atussavagut?

Inatsisit tunngaviusut sumummi atussagatsigit? Taakku pigingikkaluarlugit ajunngivissumik inuusinnaannginnatta? Imaattuinnaannginnerput inatsisinik ilisimatusaatit aamma qanoq iliuusissat ulluinnarni inuunermut attumassuteqartuunngitsut?

Akissutissaq tassa naagga! Inatsisit tunngaviusut tassaannaanngillat inatsisinik ilisimatusaatit aamma qanoq iliuusissat. Inatsisit tunngaviusut qanoq isummertarnernik aamma sunik pingaartitaasartunik ima qarluartuupput. Isummiutaasartut aamma pingaartitaasartut uatsinni inuiaqatigiinni kulturitsinnilu immikkut ittumik pingaartilluarumasagut. Taamaamat tamannaanaq pissutigalugu taakku piginagit ajunngivissumik inuusinnaanngilagut. Inatsisit tunngaviusut naalagaaffimmi ataatsimut nalunaaqutaasartut ilagaat.

Grundlovi naalagaaffiup naalakkersorneqarnerani aaqqissuussatsinni killissalersuiffiuvoq. Grundlovimi malittarisassat aalajangersorneqarsimapput qinersisarnissat inunnik Folketingimi pissaaneqartitaasussanik malittarisassanik uatsinnut tamaginnut atuuttussanik aalajangersaasartussanik. Aammalu grundlovimi aalajangersarneqarsimapput naalagaaffiup atuuffeqarfiisa qullersaasut - Folketingip, naalakkersuisut aamma eqqartuussiviit - akornanni qanoq pissuseqartoqarnissaq. Pissaaneqartitaasussat qanoq toqqarneqartassappat? Kikkut qanoq ittunik pissaaneqartitaassappat? Aammalu pissaaneqartitaasut nakkutigineqarnissaat qanoq qularnaarneqassava?

Tamakkununga ilanngullugu grundlovip qularnaassavaa innuttaasut ataasiakkaat kiffaanngissuseqarnerat piginnaasaminnullu atorluanaanissaasa inissaqartinneqarnissaat, piginnaatitaanissaat politikikkut inuiaqatigiittullu inuunermi peqataanissamut aamma oqarsinnaanissaminnut tusarneqartarnissaminnullu piginnaatitaanerat. Grundlovip isumannaareqataaffigissavaa innuttaasut inooqatigiinnermi toqqissimasuunissaat, aamma grundlovip qularnaareqataaffigissavaa killissaqartussaamat naalagaaffiup qanoq akuliuttarnissaanik. Taama kiffaanngissuseqarneq aamma inuttut piginnaatitaaffeqarnerit grundlovimi suugaluartumi tassaapput pingaaruteqarluartut ilaat.

Inuit ikinnerpaartaasa grundlovi atuarsimagaluaaraat grundlovip pingaaruteqarneranik innuttaasut tutsuviginninnerat angeqisumik malunnarpoq. Maj 1999-imi inuit isumasiorneqarneranni paasinarsisimavoq innuttaasut 77 pct. isumaqartut Danmarkimi naalagaaffiup aaqqissuusaanera demokrati grundlovip qularnaarsimagaa.

Naalagaaffiup atuuffeqarfiinik qullersaasunik malittarisassat

Naalagaaffimmi suugaluartumiluunniit pisariaqarpoq malittarisassaqaarnissaq atuuffeqarfiit sorliit annerpaamik oqartussaassuseqarnissaannik, aamma atuuffeqarfiit tamakku akornanni suliat qanoq agguataarneqartarnissaannik. Naalagaaffinnut tamakkununga naligisatsitut uatsinnut oqaatigisakkatsinnut tamaginnut imaappoq, malittarisassat

tamakku allattorneqarsimasarlutik naalagaaffiup qanoq ingerlanneqarnissaanik aalajangersakkani, grundlovimi, inatsisini tungaviusuni. Tuluit Nunaat tamatumani assigiinngissuteqarfiusut amerlanngitsut ilagaat. Tassani amerlanerusutigut pisoqartarpoq malittarisassat allassimanngitsut aamma inatsisit nalinginnaasut tunaartaralugit.

Naalagaaffimmi atuuffinnik qullersaasunik grundlovimi malittarisassat sakkussat ilagaat qularnaariffiusussat inuiaqatigiinni politikikkut pissaaneqarnerulernissamik ilungersuuteqarnerit qanoq iliortarnissanik aalajangersimasunik innuttaasuni nalinginnaanerusumik isumaqatigineqarnerusunik malittariniffiusassasut. Politikikkut ilungersuuteqarnermi grundlovi sukumiisunik malittarisassiorfiussanngilaq. Kisianni grundlovi killissalersuiffiussaaq naalagaaffimmi atuuffiit qullersaasut taakku iluini namminneq sukumiinerusunik ilusilersuiffissaannik.

Inatsisini tungaviusuni malittarisassat nunani tamalaani assigiinngitsuutiterput, kisianni tamakkunani ataatsimut assigeequteqarpoq malittarisassanik makkuninnga sisamanik, naalagaaffiup atuuffiini qullersaqarnernut tungasunik: (1) Kina naalagaaffimmi qullerpaartaassanersoq, naalagaaffiullu qullerpaartassaa qanoq toqqarneqartassanersoq. (2) Kina pissaaneqartitaassanersoq inatsisit malittarisassallu innuttaasunit maleruagassaatinneqartut qanoq ittut aalajangersarneqartarnissaanni, aammalu pissaaneqartitaasussat qanoq toqqarneqartarnissaannik qanorlu nakkutigineqartarnissaannik. (3) Inatsisit malittarisassallu ulluinnarni maleruartinneqarnissaanni suliaqartarnerni kikkut pissaaneqartitaanissaannik, aammalu taakku qanoq toqqarneqartarnissaannik qanorlu nakkutigineqartarnissaannik. (4) Kikkut pissaaneqartitaanissaannik innuttaasut akornanni aammalu innuttaasut naalagaaffiullu akornanni akerleriilernerit aalajangiiviusarnissaanni.

Qallunaat grundloviata ukiut 150 sinnerlugit matuma siornagut, 1849-mi, pilersinneqannginnerani suliassaasartut taagorneqartut tamakkerlutik inummi ataasiinnavimmi katersorneqarsimapput, tassa kunngimi. Naalagaaffiup aqunneqarnera taamanikkut naalakkersuinermi kisermaassineruvoq. Tamanna 1849-mi grundlovimik atulersitsinermi allannngortitsiviuvoq. Naalagaaffiup pissaanera agguataarneqarpoq naalagaaffimmi atuuffinnut arlalinnut, pingaernerpaamillu innuttaasut qinersisinnaalernikkut sunneeqataasinnaatitaalerput kikkut aalajangiisarnissani pissaaneqartuusalerneqarnissaannik.

Naalagaaffimmi qullerpaartaasussamik malittarisassat, aammalu naalagaaffimmi qullerpaartaasussap qanoq toqqarneqartarnissaanik, nunani tamalaani assigiinngiiaarput. Assigiinngissutaasoq ersarinnerusoq tassaavoq naalagaaffimmi qullerpaartaasussaq kunngiunersoq (kunngi imaluunniit dronningi), atuuffimmik kingornussisimasoq, *imaluunniit* naalagaaffimmi qullerpaartaasussaq innuttaasunit qinigaassanersoq, toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit.

Nunanut assersuutigalugu Danmark, Norge, Sverige, Tuluit Nunaat, Holland aamma Belgien ataatsimut imaappoq, taakku kunngeqarfiullutik kunngi imaluunniit dronningi naalagaaffimmi qullerpaartaralugu. Nunani taamaattuni naalagaaffiup qullerpaartaata atuuffini kingornutarisimavaa, naalagaaffiullu qullerpaartaa pingaarnerusumik taaguutaannapajaatut atuuttuuvoq naalagaaffiup pisortatigoortumik sinniisorisagaatut, taavali naalagaaffiup qullerpaartaata taassuma politikikkut pissaaneqarnera killissaqarfioqaluni.

Nunani allani, assersuutigalugu Tyskland, Finland, Israel aamma USA-mi naalagaaffiup qullerpaartaa præsidentiuvoq. Finlandimi præsidenti innuttaasunit toqqaannartumik qinerneqartarpoq, USA-mi pisarpoq toqqaannartuunngitsumik innuttaasut assigiinngitsunik amerlassusillit qinertarlugit taakku kina præsidentinngussanersoq toqgassagaat, taavalu Israelimi præsidenti parlamentimit, inatsisartunit, toqgarneqartarluni. Præsidentip politikikkut qanoq pissaaneqartiginissaa nunani assigiinngitsuni assigiinngiiaartorujussuuvoq. Ilaatigut nunat ilaanni præsidentip atuunera taaguutaannarpasinneruvoq nunap sinniisigisagaatut pissuseqartinneqarnerulluni. Aammali nunat ilaanni præsidenti politikikkut pissaanilerujussuuvoq, præsidenti naalagaaffiup qullerpaartaatut atuuffiup saniatigut aammattaq naalakkersuisuni pisortaalluni. Taaneqartoq kingulleq assersuutigalugu USA-mi taamaappoq.

Grundlovit amerlanersaanni ataatsimut ilisarnaqutaasut ilagaat, inatsisartut inuit qinigaat qitiusumik atuuttusarlutik, inatsisit malittarisassallu nunap innuttaanut atuuttussat qanoq ittut aalajangiiviusarnissaanni pissaaneqartussaataallutik. Aammattaarlumi nunat amerlasuut grundloviini erserqqissumik nalunaarneqartarpoq "magten udgår fra folket" (pissaaneq innuttaasunit aallaaveqarpoq). Taama svenskit grundlovianni, taaguuteqartitaanni Regeringsformen, § 1-imi allassimavoq: "All offentlig makt i Sverige utgår från folket" (Sverigemi pisortat pissaanerat tamarmi innuttaasunit aallaaveqarpoq). Aalajangersakkamik taama nipilimmik qallunaat grundlovianni soqanngilaq. Taamali tunngaviagut nipeqartoq aammattaq qallunaat grundlovianniippoq, tassani assersuutigalugu aalajangersagaammat Folketingimi ilaasortassat qinerneqartassasut "ved almindelige, direkte og hemmelige valg" (qinersisussat namminneerlutik isertortumillu taasinerisigut) (§ 31), aammalu Folketingi naalakkersuisut peqatigalugit inatsisiliortartussaasut (§ 3).

Inatsisartut qanoq ittuunissaannik aamma qinersisarnernik qanoq aqqissuussisimanerit nunani tamalaani assigiinngiiaarput. Nunat ilaanni, assersuutigalugu Danmarkimi aamma Sverigemi inatsisartut ataasiinnaapput. Nunani allani amerlanerni inatsisartut katersuuttartut marluusarput. Tamatumani siunertaasoq ilaatigut tassaasinnaavoq inatsisiliornermi peqqissaarussinerunissamik qularnaarinierneq, imaluunniit peqatigiikkaat immikkut ittut sunneeqataatinneqarnissaasa qularnaariviunissaat. Naalagaaffeqatigiinni, assersuutigalugu Tysklandimi aamma USA-mi, marlunnik inatsisartoqarnermi siunertaasoq pissuteqarajuppoq naalagaaffimmi naalagaaffeqatigiinni nunap immikkoortuisa nunami tamarmiusumi inatsisiliortarnermi immikkut sunniissuteqarsinnaanerannik

qularnaariniarneq.

Qinersinermi aqqissuussinerit nunani tamalaani assigiinngiiaaqaat. Nunat ilaanni, assersuutigalugu Tuluit Nunaanni, qinersivinni tamaginni ilaasortassaq ataasiinnaq qinerneqartarpoq. Partiip ajugaasup ilaasortaaititassaa. Danmarkimi qinersisarneq ima aqqissuunneqarsimavoq Folketingimi ilaasortat katitigaanerat qinersisut qanoq qinersisimanerinit naapertuutikannivissumik inaarneqartarluni. Aammattaarlu angisuunik assigiinngissuteqartiterpoq qinersinerit akorni aalajangersumik sivilisussuseqartinneqassanersut, assersuutigalugu ukiunik pingasunik sisamanilluunniit aalajangersimasumik akunneqartittarlugit, imaluunniit naalackersuisut imaluunniit inatsisartut kissaatigippassuk akorninnakkut qinersisoqarsinnaalluni, aammalu partiit ikinnerpaamik qinersisoqarnissaanut killissaqartitsilluni taamatut.

Inatsisit malittarisassallu ulluinnarni atuutitinneqarnissaanni pissaaneq katersorneqarsimasussaagajuppoq naalackersuisuni taakkulu ministeriini, aammalu nunap immikkoortuini naalagaaffiup atuuttoqarfiini aamma kommuneni, kisianni naalackersuisut aamma inatsisartut akornanni pissusiusunik qanoq aqqissuussisarneq assigiinngiiaartorujussuugajuppoq. Nunani aalajangiinerni inatsisartuni amerlanerussuteqarfiusartuni, assersuutigalugu Danmarkimi, Norgemi aamma Sverigemi, inatsisartut amerlanerussuteqarlutik naalackersuisut tunuartissinnaavaat imaluunniit qinersisoqartitsisinnaallutik, taavali inatsisartut nunatut USA-tut ittumi, inuit qinigaannik præsidenteqartumi taamatullu naalackersuisuni pisortaasumi, præsidentimik allatut ittumik periarfissaqaratik, taamaallaat taanna naalackersuisunut qullersaasunut eqqartuussivimmut unnerluutigalugu. Taama inatsisartut aamma naalackersuisut akornanni pissaanerup qanoq avinneqarsimanerata ittuussusia nunat akornanni assigiinngiiaartorujussuvoq.

Naalagaaffiup atuuttoqarfiisa qullersaasut akornanni pissaaneqarnerup avissaarsimatitsiviusarnerisa ilaat immikkut ittoq ersersitsiviuvoq innuttaasut akornanni aamma innuttaasut naalagaaffiullu akornanni akerleriissutaasartut aalajangiiviusarnerini, pissaaneqartitaaneq nunani tamangajalluinnarni suliassaatinneqartarmat atuuttoqarfinnut immikkut allanit akuliuffigineqassanngitsut qularnaarneqarsimasunut, tassa eqqartuussivinnut. Isumaqatigiinnginnerni taamaattuni inaarutaasumik oqaatigineqartussat arlaaniittussaapput, akuliusimaffigineqannginnissamillu aammalu arlaannaannulluunniit ililiusimannginnissaq pissutigalugit tamatumani suliaraqfissat tassaapput eqqartuussiviit. Naalagaaffinni inuit qinigaannik toqqammaveqartunik naalackersugaasuni ataatsimut nalunaatsuusartut ilagaat eqqartuussisut immikkut qularnaariviusarnerat naalackersuisunit aamma inatsisartunit akuliusimaffiunnginnissaannik. Imaakkajuppoq eqqartuussisut soraarsinneqarsinnaasaratik, tamanna taamaallaat eqqartuussivitsigut pissasoq, aammalu naalakkerneqarsinnaanngillat, naalackersuisunit imaluunniit inatsisartunit, suliassani ataasiakkaani qanoq ittunik

eqqartuussinissaanni.

Eqqartuussiviit suliaassaasa ilagisarpaat aammattaq nakkutigissallugu oqartussaatisaasut inatsisinik malittarisassanillu innuttaasut tungaannut atuutititsisut inatsisinik unioqqutitsisunik aalajangiisannginnissaat. Nunani amerlasuuni, assersuutigalugu Sverige, Tyskland aamma Frankrigimi suliaasaq tamanna aqutsinermi eqqartuussivinnut immikkut ittunut suliaasaanineqartarpoq. Nunani allani, assersuutigalugu Danmarkimi aamma Norgemi eqqartuussiviit nalinginnaasut tamakkuninnga suliaqartussaataapput. Eqqartuussiviit aammattaq suliaassarigajuppaat nakkutigissallugu inatsisit grundlovip killissaliussaasa iluini suliaasimassasut. Europami nunani amerlasuuni suliaasaq tamanna aqutsinermi eqqartuussivinni immikkut ittuni suliaasaanineqarpoq, taavali s.i. Danmark, Norge aamma USA-mi tamanna eqqartuussivinni nalinginnaasuni suliaasaanineqarluni.

Innuttaasut piginnaatitaaffiinik malittarisassat

Naalagaaffiup atuuttoqarfiinut qullersaasunut malittarisassat aalajangersorneqarnissaasa saniatigut grundlovi siunertaqarfiuvoq innuttaasut qularnaarivigissallugit naalagaaffiup tungaanut toqqammaviusunik piginnaatitaaffeqarnerinik arlalinnik.

Franskit mumisitsineranni kiffaanngissuseqarnissamik innuttaasullu piginnaatitaaffeqarnissaannik tusanngitsuugassaangitsumik saqqummiussineqarmalli aammalu Amerikami Avannarlermi kiffaanngissuseqarnissamik nalunaarutit 1700-kkut naanerini tusarliunneqarmatali, piumasaqaatit ilagisarsimavaat nunap qanoq naalakkersorneqarnissaanik allassimasunik pigisaqartarnissaq, tamatuma innuttaasut qularnaarivigissagai naalagaaffiup tungaanut arlalitsigut piginnaatitaaffeqarnerinik. Tamatumani tunngaviusumik eqqarsaataasimavoq innuttaasut piumasaqarsinnaatitaassasut inuunermik ilaata naalagaaffiup akuliunnissaanut illersuuteqarfiussasoq.

Piginnaatitaaffiit ilaat, s.i. malittarisassat inuit kiffaanngissuseqarnissaannik, inigisap ajortumiitsaaliugassaalluinnarneranik aamma piginnittuussutsumik piginnaatitaanermik, erseqqivissumik siunertaqarfiupput inuup inuunermi sernissorneqarnissaanik. Malittarisassat taamaattut pisarnertut akornusigassarinnigilaat inuit ataasiakkaat akuliuffigineqarsinnaanerit - s.i. politiinit tigusarinnilluni parnaarussineq aamma tigummigallagassatut parnaarussineq, telefonimik naalagaqarneq aamma illumik misissueqqissaarneq imaluunniit pigisamik pinngitsaaliilluni arsaarineq. Kisianni grundlovimi aalajangersakkat qularnaarpaat taama akuliunnerit taamaallaat pisinnaasut arlalinnik pinngitsoorani maligassaqarluni aammalu - pingaarnarpaamik malittarisaralugu - eqqartuussiviit nakkutigisaannik. Assersuutigalugu grundlovimi aalajangersarneqarsimavoq kinaluunniit politiinit tigusarineqarluni parnaarunneqartup parnaarunneqarneq nalunaaquttap akunneri 24-t qaangiutsinnagit eqqartuussisumit naliliiviutissagaa. Eqqartuussisup politiinit parnaarunneqartoq

iperagaatissinnaavaa imaluunniit parnaarussineq ulluni pingasuni atuuttussanngortissallugu politiit suli paasiniaaqqinnissaanni periarfissikkumallugit. Eqqartuussisoq aammattaaq aalajangiisinnaavoq parnaarunneqartup parnaarussivimmi tigummigallagassaatinneqarnissaanik, pasineqartup iperarneqarnermini uppernarsaatissanik nanissaassaajunnaarlugit tammartitseratarsinnaanera ilimanartoqarluarsinnaappat.

Grundlovimi innuttaasut illersorneqarnissaannik assersuutissaq allat tassa pigisap pinngitsaaliilluni arsaarinnissutaanerani malittarisassat (§ 73). Innuttaasoq pinngitsaalineqarsinnaavoq s.i. nunaminermik naalagaaffimmut tigusisitsinissaamut, assersuutigalugu qamutit motorillit aqqutissaannik motorvejimik sanaaqarnissami. Kisianni innuttaasoq taama pisoqarnerani tamakkiisumik taartisiassaqaarnissamik piumasaaqateqarsinnaavoq. Innuttaasoq isumaqaruni taartisiassani ikippallaartut tamatumingna eqqartuussisunut suliassiissuteqarsinnaavoq.

Piginnaatitaaffiit allat, soorlu killiliiffiginerani isummamik saqqummiussisinnaaneq, peqatigiiffiliornissamik kiffaanngissuseqarneq aamma katersuussinnaanermik kiffaanngissuseqarneq aammattaaq pingaarnertut siunertaqarfiupput qularnaarneqassasoq inuit qinigaannik toqqammaveqarluni naalakkersuinerup ulluinnarni siunertaq naapertorlugu atuussinnaanissaanik. Assersuutigalugu qallunaat grundlovianni malittarisassat folketingimut qinersisarnermik, innuttaasut qinersisinnaatitaanerannik aamma Folketingip inatsisiliornermi pissaaneqartitaalluni atuunneranik kimeqanngitsutut kingunissaqaanngitsutullu ikkersuutitut assiliaataannaalersussaapput, inuiaqatigiinni apeqqutinik pingaaruteqartunik nanertugaanngitsumik oqallittoqarsinnaanngippat, aamma innuttaasut akimmisaartinneqarlutik katersuussinnaanngippata piumasaminnillu peqatigiiffiliorsinnaanngippata, tamatumani politikikkut partiit ilanngullugit - nalinginnaasumik isummiuteqartarneq sunneeqaataaffigiumallugu.

Piginnaatitaaffinnut marluusunut taakkununga ilanngunneqassaaq pingajuat, tassaasoq piginnaatitaaffiit siunertaqarfiusut innuttaasut qularnaariviunissaannik pisortanit minnerpaamik pisassaqaartinneqarnissaannik. Aningaasaqarnikkut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu piginnaatitaaffiit taamaattut pingaartumik sorsuunnersuup kingulliup kingornagut nunat amerlasuut grundloviini ilanngunneqartalersimapput. Qallunaat grundlovianni aalajangersagaqarpoq pisortat pilersuutinik pisassaqaartitsisarnissaannik (§ 75, stk. 2) aamma meeqqat atuarfimmi akeqanngitsumik atuartinneqartarnissaannik (§ 76). Aalajangersakkat taakku marluk 1849-mili sorlalerneqarsimapput.

Nunani amerlasuuni grundlovip ukiuni kingusinnerusuni nutarterneqarfigisimasaani kiffaanngissuseqarnermi inuttullu piginnaatitaaffiit arlalitsigut angisuumik atittuiviusimapput. Pingaartumik taamaapput malittarisassat innuttaasut pisortanit minnerpaamik pisassaqaartinneqartarnissaasa qularnaariviunerat aammalu inuit ataasiakkaat naalagaaffimmit ingasattumik pineqaatissinneqarsinnaanerisa illersuuteqarfiunissaanni

malittarisassat.

Aammattaaq inuit piginnaatitaaffiinik nunat tamalaat isumaqatigiissutaat, Danmarkip akuersaarlugit atsiorsimasai, grundlovimi malittarisassanit atitunerusunik imaqarajupput. Assersuutigalugu taaneqarsinnaavoq Europamiut Inuit Piginnaatitaaffiinik Isumaqatigiissutaat 1950-imeersoq, qallunaat grundlovianni allassimasut assiginagit ilaatigut imaqartoq aalajangersakkanik naalliutsitsinernik inerteqqummik, pillarneqaatissamik siornagut pisimasunut atuuttussaatsinissamik inerteqqummik, inerteqqut assigiinngisitsinissamik pissutigalugit "arnaaneq/angutaaneq, sumit kingoqqisuuneq, ammip qanoq qalipaateqarnera, oqaatsit, upperisaq, politikikkut allatulluunniit qanoq isumaqarneq, nunanit inooqatigiinnilluunniit sumit pisuuneq, nunami ikinnerussuteqartunut attuumassuteqarneq, pigisani nalilinnut tunngasut, sumi inunngorsimanermut imaluunniit pissutsinut allanut suugaluartunulluunniit tunngasut", nammineq nunagisamit anisitaanissamik inerteqqut aammalu toqumik pillaaasarnissamik inerteqqut.

Grundlovip allangortinnissaa qanoq ajornartigusussaannerpoq?

Grundlovip immikkukajaaq ittuussutigaa - naalagaaffiup atuuffiinik qullersaasunik malittarisassanik aamma innuttaasut tunngaviumsumik piginnaatitaaffiinik pingaarnernik imaqarnermi saniatigut - inatsisinit allanit allangortinnissaa ajornakusoornerummat. Tassa grundlovip qanoq ittuunerata ersiuterpiala. Grundlovi politikikkut ingerlatsinermi aamma pissaaneqarnerup politikikkut sorsuutigisaqarnermi patajaatsunik killissaqartitsinissamik qularnaariviusussaavoq, aammalu grundlovip qularnaarivigisussaavaa innuttaasut piginnaatitaaffiisa pingaarnarpaat narrunarsinnaasunik pisoqarfiunnginnissaat. Taakku marluk qularnaariviussapput, grundlovi inatsisinit nalinginnaasunit allanit allangortikkuminaatsuunera eqqarsaatigalugu.

Nunanut allanut sanilliullugu qallunaat grundloviat allangortitsinissami ajornakusoornerpaartaasa ilagaat: Siullermik Folketingip grundlovissamik siunnersuut akuersissutigissavaa. Tamatuma kingornagut folketingimut qinersisitsineqassaaq. Qinersineqarnerup kingornagut grundlovissamik siunnersuut tamanna Folketingip nutaap akuersissutigeqqissavaa. Kiisalu inuit taasisinneqassapput, taasisullu peqataasut amerlanerussuteqartut, minnerpaamillu qinersisinnaatitaasut tamarmiusut minnerpaamik 40 pct. allangortitsinissamik akuersaarissallutik.

Tamatumunnga sanilliullugu Norgemi grundlovimik allangortitsinissami pisariaqarpoq siullermik tamatumunnga siunnersuut Stortingimi saqqummiunneqassasoq, tulliullugu stortingimut qinersisitsineqassaaq, kiisalu grundlovissamik siunnersuut Stortingimi ilaasortat 2/3-inik amerlanerussuteqarlutik akuersissutigissavaat, ilaasortat tamarmiusut 2/3-ii taasinermi peqataassallutik.

Sverigemi malittarisassaavoq svenskit Riksdagiata grundlovip allanguutissaanik siunnersuut akuersissutigissagaa

nalinginnaasumik amerlanerussuteqarlutik, tamatuma kingornagut kingusinnerpaamik qaammatit qulingiluat qaangiunnerini riksdagimut qinersineqassalluni, taavalu grundlovip allannguutissaanik siunnersuut Riksdagimi akuersissutigineqaqqissalluni. Sverigemi inuit pinngitsooratic taasisinneqarnissaannik piumasqaateqanngilaq, kisianni Riksdagimi ilaasortat minnerpaamik qulerarterutaat tamatuminnga siunnersuuteqarpata, Riksdagimilu ilaasortat minnerpaamik pingajorarterutaasa siunnersuut taperserpassuk, taava inunnik taasisitsineqassaaq. Tamatumani malittarisassaavoq grundlovip allannguutissaanik siunnersuut akuersissutigineqartussaasoq qinersisut peqataasut amerlanerussuteqartut siunnersuummut akerliunngippata, aammalu amerlanerussuteqartut taakku Riksdagimut kingullermik qinersinermi qinersisimasut affaannit amerlaneruppata (Regeringsformen-imi kap. 8, § 15).

Grundlovip allanngortinneqarnissaani inuit taasisinneqarnissaannik piumasqaat amerlanernit eqqortuusorinassasoq isumaqarnarpoq. Grundlovitut pingaartigisumi inuit aperineqanngippata, taava apeqqutilliineq suugaluarluunniit qaqugukkut pisussaassanerpoq? Tamatumanga nassuilluanninnerugunarpoq qallunaat grundlovianni piumasqaat tassaaginnangimmat qinersisartut peqataasut amerlanerussuteqartut akuersaassasut, aammattaarli amerlanerussuteqartut taakku qinersisinnaasut tamarmiusut minnerpaamik 40 procenterissagaat. Taamaalilluni qinersisartuq qinersiartunngitsoortoq naaggaartutut naatsorsuunneqarsinnaavoq.

Aammalumi misilittagaasimasuni erserpoq grundlovimik allannguuteqartitsiniarneq ajornakusoortorujussuusinnaasoq, tassa qinersisartut ornigullutik taasiartortinniarnerat ajornakusoorsinnaammat. Taaneqartumut kingullermut pissutaaqataavoq politikikkut partiit grundlovip allannguuteqarnissaani sapingisamik amerlasuullutik isumaqatigiinniartarmata. Taamaakkaangalli tassa inunnik taasisitsinissami "qineqqusaarnerup pissanganartua" maqaasinapajaartarpoq.

Taamaammallumi 1953-imi aammattaq maanna grundlovi qaqiqqavillugu akuersissutigineqarpoq. Taamani piumasqaataavoq qinersisinnaasut tamarmiusut 45 pct. akuersaassagaat. Qinersisut taasisimasut 77 pct. sinnerlugit grundlovimik nutaamik akuersaarinnissimapput. Taamaakkaluartoq grundlovimik siunnersuut akuersissutigineqanngitsuungajavipppoq, tassa angertut taasisinnaasut tamarmiusut taamaallaat 45,76 procenterisimmagit. Angertut 19.000 missaannaat taasiartunngitsoorsimagaluarpata grundlovimik siunnersuut atuuttussanngortinneqarsimanaviangikkaluarpoq.

Taama pisoqarsimagaluarpat grundlovimik siunnersuut 1939-mi inuit taasisinneqarnerattut kinguneqarsimassagaluarpoq. Taamani taasisinnaasut 90 pct. sinnerlugit taasisimapput. Kisianni akuersaartut qinersisartut taasisinnaatitaasut tamarmiusut taamaallaat 44,46 procenterisimmagit grundlovimik siunnersuut atuuttussaannngortinneqarsinnaasimangilaq.

Danmarkimi grundlovip allannguuteqartinnissaa ullumikkutut

ajornakusoortigisimangilaq. Grundlovimi siullermi inuit qinigaannik toqqammaveqarfiusumi - Junigrundloven 1849-meersoq - piunasaqaataavoq grundlovip allannguuteqartinnissaa taamaallaat Rigsdagimi akuersissutigineqassasoq, Rigsdagimut qinersinermik ataatsimik akunneqartillugu. Aatsaat 1915-imi malittarisassat taakku allanngortinneqarput piunasaqaataalerluni qinersisut peqataasut amerlanerussuteqartut aamma taasisinnaatitaasut tamarmiusut minnerpaamik 45 pct. akuersaassasut. Piunasaqaat tamanna 1953-imi 40 pct. millineqarpoq.

Grundlovip allanngortinneqarnissaata ajornannginnerulertariaqarneranut akuersaarpaluttumik oqallinnermi taaneqarajuttarpoq inuiaqatigiit sukkaasumik allanngoriartuuteqarfionerat pisariaqartitsineruffiulersoq grundlovimi malittarisassat akulikinnerusumik tulluarsaaviusarnissaannut, taama grundlovi erseqqinnerulersussaassalluni oqaasertalersorneqarsimasoq paasiuminartunik ullunullu atukkanut naleqquttunik, innuttaasut atuarsinnaasaannik paasisinnaasaannillu, aammalu inuiaqatigiit qanorpiaq aaqqissuussaananerannut naleqqutikannersumik.

Akerlianik tunngavilersuutaasarpoq grundlovi patajaatsumik nutaanngilijaatsuliaasariaqartoq naalagaaffiup atuuttoqarfiini qullersaasuni aamma innuttaasut piginnaatitaaffiini aalajaatsumik killisalersuiffiussalluni, taamaammallu allanngortinnissaa ajornakusoortuusariaqarluni.

"Isummat akunnequtaasa" ilaattut oqaatigineqartarpoq grundlovimi aalajangersakkat assigiinngitsut akornanni siunissami immikkoortitsineqartariaqartoq: Aalajangersakkat ilaat - assersuutigalugu inatsisissat pilersikkiartorneqartarnerini malittarisaassat - allanngortinnissaat ajornaakannersumik pisinnaanngorlugu, taavali grundlovimi aalajangersakkat allat allanngortinnissaat ajornakusoornerulersillugu - assersuutigalugu malittarisassat innuttaasut kiffaanngissuseqarnermi inuillu piginnaatitaaffiinut tunngasut.

3. Grundlovip kimilittai. "Grundlovip Anersaava" sunaava?

Taaneqareersutut grundlovi tassaannaangilaq inatsisinik ilisimatusaatit aamma qanoq iliuusissat, kisianni isummiutunik aamma inuunerup kimilittaanik imaqarluarluni. Taamaattumik ussernartoqarsinnaavoq apeqqutigissallugu grundlovimi aalajangersakkat amerlasuut iluini inuiaqatigiit aamma inuit qanoq paasinnittarnerinik imminnut ataqatigiissunik malugisassaqaarsinnaanersoq. "Grundlovip Anersaava" sunaava? Illumut taamaattoqarsimasinnaappat?

Apeqqut tamanna marlunnik pissuteqartumik imaaliinnarlugu akiuminarluinnartuunngilaq. Siullermik pissutigalugu grundlovi imaqarmat oqaluttuassartami aqqusaarneqarsimasunik arlalinnik. Grundlovimi aalajangersakkat ilaat amerlasuut 1849-miilli allassimapput allanngortinneqanngingajavissimallutik. Allat 1866-imi, 1915-imi aamma 1953-imi ilanngunneqarsimapput. Illuliaasimasutut arlaleriarlugu allanngortiterlugu sanaqqinneqartarsimasutut illup qanoq ittunik sanaqartarnerup

nalaani sanaajusimanissaa takulertorneqarsinnaangilaq.

Grundlovip inuiaqatigiit aamma inuit qanoq paasinnittarnerinik imaaliinnarlugu allaatiginniffiunissaata piumarluinnartuunnginneranut pissutaasoq alla tassaavoq grundlovip politikikkut isumaqatigiinniareerluni isummanik naggataagut katiteriviulluni inaarneqartarsimammat. Politikikkut partii sorlerluunniit nammineq pilersaarutini aallaavigalugit grundlovimik suliaqartinneqanngisaannarsimavoq. Grundlovip allannguuteqartittarnissaani tamatigut pingaartilluarneqartarsimavoq partiinit amerlasuunit peqataaffiusimanissaa. Taamaattumillu grundlovi inuunerup kimilittaasa qanoq ittuunerinik paasinnittarnerinik aamma politikikkut sumut sammiveqarniarfiusunik erseqqivissunik allaatiginniffiunngilaq.

Tamatumanili taamaannera erseqqissumik oqaatigineqareermat kukkuneruallaassagunangilaq oqaatigissallugu grundlovi tunngaviatigut marlunnik toqqammaveqartinneqartuusoq.

Pissaaneqartitaasut inuit qinertarpaat, pissaaneqartitaasullu suliaminnut akisussaataasariaqartut

Tunngaviatigut toqqammaviutinneqartussa q siulleg tassa pissaaneq inunnit aallaaveqartoq, pissaaneqartinneqartullu nakkutigineqarsinnaasariaqartut, pissaanermillu atuisitsinerminnut akisussaatinneqartariaqartut.

Tunngaviatigut periaasissaq tamanna grundlovip malittarisassaani nalunaarneqarsimavoq, inuit (qinersisut) tassaassasut nalinginnaasumik, toqqaannartumik allallu susassarinnngisaannik qinersinikkut Folketingimi ilaasortassanik qinigaqartussat. Folketingi naalakkersuisut peqatigalugit pissaaneqartitaavoq inatsisiliornissamut innuttaasut maleruagassaannik. Folketingi naalakkersuisunik imaluunniit ministerinik ataasiakkaanik naammaginninngikkuni, taava Folketingi taakkuninnga sukkulluunniit tunuartitsisinnaavoq. Naalakkersuisut aamma ministerit taama ittumik Folketingip tungaanut akisussaataapput.

Folketingi aammattaq ministerinik eqqartuussisunut pillarneqaammik kinguneqarsinnaasunik suliaassiissuteqarsinnaavoq, ilaasortat isumaqarpata ministerit inatsisunik unioqqutitsisimasut aamma pillarneqaataasinnaasumik iliuuseqarsimallutik. Suliaasaq taamaattoq Rigsrettenimi suliarineqarluni aalajangiiviusussaavoq, taanna ilaasortaqaasasoq højesteresdommerinik aamma inunnik amerlaqatigiittunik Folketingimit toqqarneqarsimasunik. Rigsrettenimi ilaasortat arlaannaalluunniit Folketingimi ilaasortaasussaangilaq. Qinersisartut isumaqarunik Folketingimi ilaasortat suliarfik iluamik ingerlatinngikkaat, taava tullianik qinersineqarnermi allanik qinersisinnaapput. Taama ittumik Folketingimi ilaasortat naggataagut tassa inuit tungaanut akisussaataapput.

Aaqqissuussineq tamanna allassimasuni soorlu taamaattussangasungajattut isikkoqartoq. Naluneqanngitsutulli

inuunermi tamatigut taama ajunngitsigineq ajorpoq. Kisianni tunngaviusumik pissuseq tamanna, pissaaneq inunnit aallaaveqassasoq, pissaaneqartitaasut pissaanermik atuisitsinerminni ingasaassisimanerminni akisussaataitaassasut, amerlanerusunit isumaqarfigineqartussaassagunarpoq grundlovimi aalajangersorneqarsimasariaqartoq.

Amerlanerussuteqartunik tutsuviginnippiannginneq aamma ikinnerussuteqartut sernissornerqarnissaat

Grundlovimi tunngaviatigut toqqammaviutinneqartoq alla tassaavoq ikinnerussuteqartut qularnaariviusariaqartut amerlanerussuteqartut pissaanermik atuutititsineranni sernissornerqarnissaanni. Ima oqaatigineqarsinnaalluarpoq grundlovi tamarmi tunngaviatigut tamatuminnga toqqammaveqartoq, tassami imaamat grundlovi inatsisinit nalinginnaasunit allanit allanngortikkuminaatsorujussuutinneqarmat. Folketingimi nalinginnaasumik amerlanerussuteqartut grundlovi piomallerlutillu allanngortissinnaanngilaat. Grundlovi allatut oqaatigalugu amerlanerussuteqartunik tutsuviginnippianngitsutut malussaatisaasinnaavoq.

Eqqarsaat tamanna grundlovimi erseqqinnerpaamik nalunaarneqarsimavoq kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiik malittarisassani. Taakku amerlanersaat imaqarput innuttaasut naalagaaffiup pissaanerata sukannersumik kalluaanissaanut sernissornerqarnissaannik. Torrallavillugu arlaannit oqaatigineqarsimasumik pissaaneq illup matua illumut aserorlugu kalluaassusaanngitsoq. Piginnaatitaaffiit tassaapput naalagaaffiup akuliunnissaa pinngitsoortikkumallugu piginnaatitaaffiit. Tamanna taamaappoq assersutigalugu isummanik saqqummiussisinnaanermi, peqatigiiffiliorsinnaanermi aamma katersuussinnaanermi kiffaanngissuseqarnermi, aammalu inuit kiffaanngissuseqarnerannik aamma inuit inaasa aamma piginnittuunerup innimigilluinnarneqarnissaannik aalajangersakkani.

Akerlianik grundlovip ullumikkut imaani aalajangersakkat amerlanngillat innuttaasut pisortanit pisassaqaartinneqarnissaanik piumasqaateqarsinnaanerinik nipeqartunik. Tamatumani erseqqinnerpaajupput pisortat pilersuutissanik ikiorsiissuteqartarnissaannik malittarisassat (§ 75, stk. 2) aamma meeqqat akeqanngitsumik atuartinneqartarnissaannik (§ 76).

4. Grundloven atuarneqarsinnaava?

"Inatsisit atorlugit nuna pileriartortinneqassaaq, kisianni kinaluunniit imminuinaq eqqarsaatigiumappat taavalu allat piginnaatitaanermik taama ittumik iluaqutissaqartikkumallugit, taava inatsimmik sumilluunniit pisariaqartitsineqanngilaq."

Taama paasiuminartigisumik nalorninaatsigisumillu Jydske Lov 1241-imeersup aallaqqaasiutaa aallartippoq. Aammalu aallaqqaasiussami nangillugu allasimasoqarpoq inatsit ima allanneqarsimassasoq "kikkut tamarmik inatsisip oqariartuutaa ilisimalersinnaassagaat paasisinnaassallugulu".

Pitsaanerpaajusussaq inatsit tamaginnit atuarneqarsinnaassasoq paasineqarsinnaassasorlu, grundlovip oqallisigineqarnerani eqqaallattaassagaanni soorlu ajortussaassanngitsoq. Grundlovi killissalersuiviuvoq inunnik toqqammaveqartumik naalakkersugaanitsinni aamma naalagaaffiup aqunneqarnerani, taamaammalu pingaartuuvoq inatsit inatsisilerituuinnaanngitsunit allagaatitoqqanillu immikkut paasisimasagarluartuuinnaanngitsunit ajornarpallaanngitsumik atuarneqarsinnaassasoq. Taamali ikkunangilaq.

Grundlovi pingasunngorlugu aggoraanni avinneri marluk Junigrundloven 1849-imeersumi aalajangersakkanik oqaasertaat issuarluangajallugit allaqqiineruvoq, amerlasuutigullu grundlovimi taaseriaatsit ullumikkut paasiuminaatsut atorveqartarput. Allatigut grundlovimi aalajangersakkat ukiut atuunnerini isumasiorneqarneri allatut isumaqartinneqartarput, inuinaap inatsimmik taassuminnga tigussilluni qanoq isumaqarsorisaa inuinaap allaatilerlugu.

Allatut oqaatigalugu Jydske Lov-imi pitsaanerpaajutitassamut inorsangaatsiarunarpugut.

Aammalumi 1998-imi grundlovip ukiuni 150-ini atuussimanerani nalliuttorsiornermut atatillugu Folketingets Grundlovskomit p inunnik apersuilluni isumasiuinerani paasinarsivoq qallunaat inersimasut 40 pct. sinnerlugit amerlassusillit grundlovimi qanoq allassimasoqarnerisooq ilisimasagaqarfiginngikkaat. Misissuinermi tamatumani peqatigalugu paasineqarpoq innuttaasut inersimasut pingajorarterutaat inorlugit amerlassusillit grundlovi atuarsimanngikkaat. Taamaattoq nalliuttorsiorneqareernermi apersuilluni isumasiuinermi paasinarsivoq innuttaasut 65 pct. maanna grundlovi inuunerminni arlaannut attuumassuteqartoq takusinnaalersimagaat. Taama nalliuttorsiornermi pisarsimasut aamma nalliuttorsiornerup eqqartorneqartarnerata innuttaasut grundlovimik ilisimasagaqarnerulersissimavaat.

Oqaqqajaanarsinnaavoq: Qujanaqaarmi! Tassami imaamat sumik arlaannik toqqammavissaqarani grundlovimik atuagaqartoq, qallunaat inuiaqatigiit qanoq aqqissuussaananerannik eqqunngitsumik paasinneratarsinnaammat.

Tamatuminnga assersuutissat ilagaat oqaluttuarsiarput, Nepalip kunnngia oqaluttuarineqartut naapertorlugit naammattumik nuannaatsassimasooq, ukiut arlallit matuma siornagut - nunaani inuunnik toqqammaveqarluni naalakkersuinermi qallunaat suliniuteqarnerisa ilaannut atatillugu - qallunaat grundloviat atuarsimagamiuk, paasilerlugulu kunnngip pissaanerani aalajangersagarpassuit. Grundlovimi assersuutigalugu allassimasoqarpoq kunnngi aalajangiisussani qullersaasussasooq aamma (Folketingi peqatigalugu) inatsisiliortartussasooq (§ 3), kunnngi naalagaaffimmut atasuni tamani naalagaanersasooq (§ 12), kunnngi ministerinngortitsillunilu taakkuninnga soraarsitsisinnaasooq taakkulu qassiunissaat sunillu suliassinneqassanersut taakkuninnga agguataassallugu, inatsit imaluunniit aalajangiineq sunaluunniit kunnngi atsiorsimatinnagu atuuttussanngortinneqarsinnaanngitsoq (§ 14), aamma kunnngi inuiannut allanut atassuteqartutigit naalagaaffik sinnerlugu

sulissutiginnittussaasoq (§ 19). Aammattaarlu kunngip Folketingi atuukkunnaarsissinnaavaa nutaamillu sukkulluunniit qinersisoqartitsisinnaalluni (§ 32), taamatullu pillakkanik saammaassisinnaalluni arlalinnillu pillagassaaajunnaarsitsisinnaalluni (§ 24). Taavalu ajunngitsorsiassat pitsaanersaattut kunngi, massa tamakkuninnga tamanik piginnaatinneqaraluarluni, akisussaatinniarneqarsinnaangilaq inniminarluinnartuussallunilu (§ 13). - Kunngi taava tamakkunanga ajunnginnernik kissaatigisaqarsinnaanerpoq?

Oqaluttuarsiaq taanna ilumoorsimappat taamaangippalluunniit, nalunaajaataavoq ajornartorsiutissanik grundlovip oqaasertaasa qangarnitsat atuarneqarnerinut tunngasunik. Grundlovimik immikkut ilisimasaqarluartumut kunngimik aalajangersakkat taagorneqartut ajornartorsiutissaqarfiumgillat. Taassumami angutip arnalluunniit nalunngilaa aalajangersakkat tamakku atuarneqassasut qaatusimallugu grundlovi naapertorlugu ministerit tassaammata kunngip naalagaaffimmi suliaanut akisussaataasut, taavali kunngi akisussaatinniarneqarsinnaanani. Taamaattumik inatsisilerituut paasinninnissamik ilinniagaqarluarsimasut grundlovi atuaraangamikku, grundlovimi aalajangersakkani, nepalimiut kunngiata iluarilluinnagaani, allassimagaangat "kunngi", naluneq ajorpaat tamanna isumaqartoq "naalakkersuisut". - Tamatumanga allaavoq kunngip inuttarpiaa eqqarsaatigineqaraangat - aalajangersakkani kunngi akisussaatinniarneqarsinnaangitsoq inniminarluinnartuussasorlu. Taamali ittuunerani "kunngi" aamma tassaasinnaavoq dronningi!

Grundlovip allanngortinneqarfissaani inatsimmi oqaatsit misissorluarneqarnissaat pisariaqarpoq. Tamanna grundlovimik suliaqarnermi piumasaaqatissaavoq taamaalluinnartussa, nunap innuttaasa taanna atuarsinnaasariaqaraat paasisinnaasariaqarlugulu. Taamaaliornikkut grundlovi aammattaaq sakkussaalersinnaavoq ajunnginnerusumik piviusumik atorneqarsinaasussa, inuiaqatigiinni pissutsini naligisami pisunik ilinniartitsinermi oqallinnermilu pissusissaatut ilanngunneqartarsinnaasoq.

5. Grundlovimi imaritinneqartut

Tupinnangilaq grundlovip qanoq allassimasooqarnissaa oqaannavilluni inaarutissalernerneqarsinnaangimmat. Apeqqut tamanna politikkimut tunngasuulluinnarpoq, kialuunniit nammineerluni isummerfigisariaqagaa. Matuma kinguliiniittut siunertaqarfiupput naatsumik aallarnersaasiussaallutik grundlovimi imaritinneqartunik pingaaruteqartunik arlalinnik, aamma maani maannakkut tamatuminnga oqallisiginninnermut taamatut. Imaritinneqartunik itisilerinerulluni paasisaqarusuttumut naggasiullugit ilanngunneqarpoq allattorsimaffik naqitikkanik ukiuni kingusinnerusuni grundlovip oqallisigineqarneranut atatillugu naqiterneqarsimasunik.

5.1 Kunneqarneq

Taanegareersutut nunat assigiinngiiaarfiupput, nunat ilaanni naalagaaffimmi qullerpaartaasoq tassaalluni kunngi (kunngi imaluunniit dronningi), atuuttuuffimmik kingornussisimasoq, nunallu ilaanni naalagaaffimmi qullerpaartaasoq qinigaalluni, toqqaannartumik imaluunniit toqqaannartuunngitsumik, innuttaasunit imaluunniit inatsisartunit. Taaneqartoq kingulleq assersuutigalugu taamaappoq nunani Finland, Israel aamma USA-mi. Akerlianik nunat Danmark, Norge, Sverige, Tuluit Nunaat, Holland aamma Belgien ataatsimut assigeequteqarput kunneqarfiullutik, naalagaaffiup qullerpaartaa tassaalluni kunngi imaluunniit dronningi.

Qallunaat grundlovianni § 2-mi aalajangersarneqarsimavoq Danmarkki kunneqarfiusoq, aamma kunngiussuseq kingornutitinnegartassasoq angutinut aamma arnanut, kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsimmi 27. marts 1953-imeersumi aalajangersakkat naapertorlugit.

Apersuilluni isumasiuinernit tamanit takuneqarsinnaavoq kunneqarneq innuttaasuni ajunngilluartumik tapersersorneqartoq. Tamatumali soorunami akimmisimatissanngilaa ilumut kunneqartariaqarnermik apeqqutip oqallisigineqarnissaa.

Oqallinnermi illuatungaani tunngavilersuutaasarpog ukiuni nutaalianik atugasarfiusuni naleqquttuunngitsoq ilaqutariit aalajangersimasut inunngortoqartarnerat immikkut atuuffissaqartumik. Illuatungaani tunngavilersuutaasarpog kunneqarneq naalagaaffiup qanoq ittuunerani arlalinnik ajunngequtissaqartoq, assersuutigalugu illuatungiliullugu aaqqissuussinermut inuit qinigaannik imaluunniit politikikkut toqqakkamik præsidenteqarnermut. Aammalu suli allat isumaqarput kunneqarnerup attannissaa immikkut pingaaruteqartuusoq naalagaaffimmi ataatsimoortuunermik ersiutitut, aamma qangali ataqatigiittuarnermut ileqqutoqaasumullu ersiutitut.

Qanorluunniit pisoqassagaluarpat ilimagisariaqarunarpog grundlovip allanngortinneqarnissaani apeqqut ataaseq eqqaaqqajaanartussaasoq, tassalu kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsimmik apeqqut. Kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsimmi aalajangersagaq pingaarnerpaaq tassaavoq kunngiussuseq kingornunneqartartussaasoq kunngip erneranit panianilluunniit, "ernali panianit salliulluni kingornussisussaavoq, qitornaasullu ernerinnaasimappata paniinnaasimappataluunniit angajullersaasoq kingornussisussaassaaq". Aalajangersagaq taanna kinguneqartussaavoq angut aamma arnaq kunngiussutsimik kingornussisussaallutik, kisianni aalajangersakkami arnaassuseq angutaanerlu naligiilluinnartuutinneqanngillat. Grundlovip 1953-imeersup siornagut angutit kisimik kunngiunermik kingornussisinnaapput.

Oqallinnermi ilaannikkut oqaatiginiarneqartarpog kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit grundlovi allanngortinngikkaluarlugu allanngortinneqarsinnaasoq, kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit nalinginnaasuummat immini taamaattoq. Tamaannngilarli. Tassami

kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit "taamaallaat" inatsisaavoq inatsisitut allatut ittoq, kisianni grundlovimi § 2-mi erseqqissumik innersuussiviusimammat kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit 27. marts 1953-imeersoq atuuttoq, taava kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit allangortinneqarsinnaangilaq, tamatumunnga peqatigitillugu grundlovi allangortinngikkaanni.

Tamatuma saniatigut kunngiussutsip kingornunneqartarnissaanik inatsit ilaatigut aalajangersakkamik imaqarpoq Folketingi kunngip/dronningip aappaninnissaani akuerseqqaartariaqartoq, aammalu kunngi/dronningi aamma naalackersuisut akuerseqqaartariaqartut kunngissap angutip imaluunniit dronningissap kingornussisussap aappaninnissaani. Aalajangersakkat taamaattuunerinut pissutaatinneqarpoq kunngip imaluunniit dronningip atuuttup aappaqarnera - aammattaarlu kunngissap angutip imaluunniit dronningissap taamatut - apeqqutit ilagimmassuk naalagaaffiup qanoq ittuunerani malunnaqisunik kingunearfiusinnaasoq politikikkullu pisussanik kingunissaqarsinnaasoq. Eqqarsaatigisassat taakku illuatungaanniippoq kissaatigineqartartoq kunngip/dronningip imaluunniit kunngiussutsimik kingornussisussap nammineq "uummatini naalaarneruniarsinnaagaa".

5.2 Inatsisartut aamma naalackersuisut

Inatsisartut aamma naalackersuisut akornanni qanoq issuseqarnek nunat tamarmik grundloviini qitiulluartaavoq. Nunani inatsisartoqarfiusuni, s.i. Danmark, Norge aamma Sverigemi, inatsisartuni amerlanerussuteqartut eqqartorneqareersutut naalackersuisut pinngitsaalillugit tunuartissinnaavaat imaluunniit qinersineqartitsisussangortillugit, taavali nunani USA-tut ittuni inatsisartut (Kongressep marloqiusaasup Senatet aamma Repræsentanternes Hus), inuit qinigaannik præsidenteqartumi taamatullu naalackersuisuni pisortaasumik, periarfissaqarani præsidetip tunuartinneqarnissaanut, tamanna taamaallaat pisinnaalluni taassuma naalackersuisunut qullersaasunut eqqartuussivimmut, rigsret, unnerluutigineratigut. Taama inatsisartut aamma naalackersuisut akornanni pissaanerup qanoq avitsiviusimanera nunani tamalaani assigiinngiiaartorujussuavoq.

Inatsisartoqarluni naalackersuineq, atuukkunnaarsitsisinnaaneq aamma naalackersuisunik atuutilersitsisarneq

Danmarkimi Folketingip aamma naalackersuisut ingerlatseqatigiissuusarnerat tulluarsaaviusarpoq grundlovimi malittarisassat marluk ersareqisut atorlugit: Illuatungaani Folketingip inatsisartoqarnermi toqqammaviusartoq grundlovimi § 15-imi allassimasoq atorlugu naalackersuisut sukkulluunniit atuukkunnaarsissinnaavai tatigiunnaarnerinik oqaaseqaateqarnikkut. Illuatungaani naalackersuisut Folketingi sukkulluunniit atuukkunnaarsissinnaavaat nutaamik qinersisoqartussangortitsinikkut, grundlovimi § 32-mi atuukkunnaarsitsisinnaaneq atorlugu.

Danmarkimi "inatsisartuni akuersaarunnaartarneq", "negativ parlamentarisme", atorneqarpoq. Tamanna ima isumaqarpoq

naalakkersuisut Folketingimi amerlanerussuteqartut akerlerilersussaassanagit. Immikkut paasisimannilluartut aamma politikerit maanna oqallisigaat tamatumunnga taarsiullugu "inatsisartuni akuersaartuulertarneq", "positiv parlamentarisme", atuutilersittariaqarnersoq, taavalu atuukkunnaarsitsisinnaaneq atugassaajunnaarsillugu. Inatsisartuni akuersaartuulertarneq asigiinngitsunik timitaliiviusinnaavoq, kisianni tunngaviusumik eqqarsaat tassaavoq naalakkersuisut pilersinneqannginnerini Folketingimi amerlanerussuteqartut taakkuninnga tatiginninnertik nalunaarutigissagaat.

Atuukkunnaarsitsisinnaanerup atuuttarunnaarsillugu inatsisartuni akuersaartuulertarnerup eqqunneqarsinnaanerani eqqarsaatini tunulequtaasuni tunngaviusoq tassaavoq kissaatigisaqartarneq naalakkersuisunik amerlanerusunik ilaaffigineqartunik patajaannerusunillu pilersitsisarsinnaanermik, taamalu immaqa aammattaaq ungasinnerusumut ataqatigiissaariviunerusumik politikkeqartalernissaq, suliassanit ataasiakkaanit arriisaarfiusartunit malunniuteqanngiffiusussamik. Taamaattoq atuutitilissagaanni kingunerusussat qanoq ittuusinnaanerat nalorninartoqarpoq. Nunani allani misilittakkani paasinarpoq inatsisartuni akuersaartuulertarneq kinguneqartartoq naalakkersuisunik amerlanerusunik peqataaffigineqartunik pilersitsisoqarsinnaasarsimalluni. Kisianni pitsaannequtaasoq tassaasinnaavoq akerleriinnerit taama aqqissuussinikkut Folketingimiit naalakkersuisunut illikartinneqartarsinnaasut. Taamaattumik qularnaatsuiunngilaq naalakkersuisut amerlanerusunik peqataaffigineqartut patajaannerusumik atuuttartussaassanersut.

Atuukkunnaarsitsisinnaanerup atorunnaarsinneqarnerata kingunerisassaraa qinersinerit akorni aalajangersimasut atuutitinneqalersussaallutik, soorlu tamanna assersuutigalugu ilisimaneqartoq Norgemit, tassani ukiut sisamat qaangiukkaangata qinersineqartarluni, taama ukiut sisamat qaangiutsinnagit nutaamik qinersisoqarsinnaassanani. Aalajangersimasumik akuttussuseqartunik qinersisalernerni sunniutissaq qularnaatsutuaq tassaavoq Folketingimut qinersineqarnissat ikinnerulernissaat. Taamatungajak qularnaatsigilissaaq naalakkersuisut Folketingip tungaanut sakkukinnerulersussaallutik, tassa naalakkersuisut annaasaqartussaammata pissaaneqarnermi atortorisakkamik, Folketingip akerliuniarsarisup qinersineqarnissamik qunusaaratarsinnaanerani. Aammattaaq naalakkersuisunut ajornarsisussaavoq qinersinissap "eqqortukkut" pitinnissaani partiimi politikikkut pissarsiassa qarluarsinnaanissaq. Akerlianik partiit illuatungiliuttut qinigaaffiup nalaani tamarmiusumi "piniagaasinnaatitaassanngillat".

Grundlovimi aalajangersagaavoq "Statsministeri ministereqataalu kunnigip ministeringortillugillu soraarsissinnaavai", kisianni grundlovi imaqanngilaq malittarisassanik naalakkersuisut pilersinneqarnissaanni suliassap qanoq ingerlanneqarnissaanik. Pisartunili qanoq iliortarnissanik malittarisassat pilertiartorsimapput, politikikkut partiit amerlanerusutigut malittarisagaat. Najoqqutassiat tamakku

ilumoorssaarussaangitsut kinguneritittarpaat politikikkut partiit sinniisaasa kunngi siunnersortarlugu naalakkersuisunngortussanik nutaanik kikkunnik toqqaasinnaanermik. Siunnersuutit tamakku paatsuugassaangitsumik toqqarpassuk amerlanerussuteqarlutik naalakkersuisunngorsinnaasut imaluunniit ikinnerussuteqarlutik naalakkersuisunngorsinnaasut Folketingimi qularnaatsumik amerlanerussuteqartunik tapersersorteqartussat, taava nalakkersuisunngortussat taakku toqqarneqartarput. Amerlanerussuteqartussanik taamaattunik periarfissaqanngikkaangat suliassaasarpog toqqaassalluni naalakkersuisunngortussanik atalserternerunissaat ilimanarnerusunik imaluunniit ilimanartunik qanittunnguakkut uppitinneqarnaviangitsunik. Statsministeri atuuttoq, kunngi pinnani, partiit siunnersuutaasa, tamatigut erseqqivissuuneq ajortut, qanoq paasisariaqarnerini akisussaasarpog. Statsministerinngortoq pisarneq naapertorlugu nammineq ministerillu allat toqqarneqarnerannik atsiuisuusarpog.

Siunnersuutigineqarsimavoq malittarisassat tamakku naalakkersuisunngortoqassagaangat malittarineqartartut ilaasa grundlovimi allassimanissaat. Allat isumaqarsimapput taamaaliunngikkaanni ajunnginnerussasoq, tassami misilittakkani naluneqanngilaq pisariaqartoq inatsisartoqarnermi naalakkersuisunngortitsinissami periaasiusartut ajornakusoortorujussuugajuttut saariarfissalinnik periarfissaqartinneqartariaqarnerat.

Folketingip naalakkersuisunik nakkutilliisuusarnera

Pissaaneqartitaaneq akisussaataitaanermik malitseqartariaqarpoq. Taamaamat grundlovini inuit qinersinerinik toqqammaveqartuni suliaasuni tamaginni apeqqut pingaartoq tassaavoq qanoq qularnaarneqarsimasassasoq pissaaneqartitaasut nakkutigineqartarnissaat, pissaanermillu atuisitsinerinut akisussaataitaasarnissaat. Nakkutilliinertut ittut ilaat tassaavoq inuit (qinersisut) inatsisartunut ilaasortassanik qinersisarnerat. Politikerit taamaalillutik ullormi qinersivimmi akisussaataitaasutut ittarpot. Nakkutilliinerit allatut ittut ilaat tassa inatsisartut ulluinnarni naalakkersuisunik nakkutilliisuusarnerat. Nakutilliuarneq tamanna ilaatigut malunniuttarpoq inatsisartut ministerinut apeqqutilliisarnerannik, paasisutissanik piunasaqartarnerinik aamma isornartorsiuisarnerinik. Nunani partiit toqqammavigalugit naalakkersuisoqarlutik aqutsiviusuni, assersuutigalugu Danmarkimi, inatsisartut allatut ajornarsinerani naalakkersuisut tunuarnissaat piunasaqaatigisinnaavaat. Nunani partiit toqqammavigalugit naalakkersuisoqartitaangitsuni inatsisartut taamaallaat periarfissaqarajuttarput ministerinik tunuarnissaat kissaatigisaqarnermi naalakkersuisunut qullersaasunut eqqartuussivimmi suliassanngortitsinissanik.

Qallunaat grundloviata ministerit politikikkut aamma inatsisitigut akisussaassuseqarnerat immikkoortitsivigaat.

Ministerit **politikikkut akisussaataitanerisa** kingunerisassaraa Folketingip ministeri imaluunniit naalakkersuisut

iluarinngisatik sukkulluunniit tunuartissinnaallugit. Politikikkut akisussaataaneq pissuanannginnerusumik malunniuttarpoq Folketingip ministerit arlaannik ilaanni nipitunerusumik ilaannilu nipikinnerusumik isornartorsiuisinnaanerani. Grundlovi naapertorlugu inatsisinut tunngasunik sunilluunniit malittarisassaqaqanngilaq ministerimik imaluunniit naalakkersuunik tunuartitsisinnaanermi imaluunniit isornartorsiuisinnaanermi toqqammavissanik. Piumasaqaat tassatuaavoq Folketingimi amerlanerussuteqarnissaq.

Ministerit **inatsisitigut akisussaassuseqarnerat** qanoq ittuussasoq grundlovimi § 16-imi allassimavoq, tassa kunngi (naalakkersuisut) imaluunniit Folketingi ministerit atuuffiminni qanoq ingerlassinerannik unnerluutiginnissinnaallutik, taavalu suliassani taamaattuni naalagaaffiup eqqartuussisui, Rigsretten, eqqartuussisussaataallutik. Rigsretten 1849-mili grundlovimi pilersinneqarsimavoq. Taanna inuttalersugaavoq højesteretsdommerinik 15-it angullugit aamma inuunik taakku amerlaqataannik Folketingimit toqqarneqartunik, kisianni Folketingimi ilaasortaasuussanngitsunik, takuuk grundlovimi § 59. Inatsisilerinermik aamma politikimik akuliussineq tamanna pissutissaqarfiulluarsimavoq ukiut untritillit makku siuliisa siuliini, partiit toqqammavigalugit naalakkersuisarnerup atuutitinneqalinnginnerani. Taamanikkut Folketingimi periarfissaqaqanngilaq ministerimik tunuartitsinissamut, politikikkut akisussaataaneq pissutaatillugu. Nalitsinni partiit toqqammavigalugit naalakkersuineri aqqissuussineri Rigsrettip højesteretsdommerinik aamma inunnik politikikkut toqqakkanik akiliussilluni katitigaanera nassuilluannginneruvoq.

Ilaatigut isumaqartoqartarpoq Rigsrettip politikikkut partiinit akuliuffiusussaanninnissaannik aamma kikkunnulluunniit ililiutuunnginnissaanik tatiginninnissaq pissutigalugu ajornartoorutissaqarfisoq Rigsrettimi eqqartuusseqataasussat inatsisilerituujunngitsut Folketingip toqqarsimasai partiit arlaanni ilaasortaappata. Aammattaaq siunnersuutigineqartarsimavoq grundlovimi Rigsrettimik aalajangersakkat nutarterneqartariaqartut imaluunniit atuuttussaajunnaarsinneqarsinnaasut. Taaneqartoq kingulleq ukiuni qulikkaani kingusinnerusuni nunani arlalinni timitaliiviusimavoq, ilaatigut Sverigemi, ministerinik unnerluussummik suliassaq Højesteretimit toqqaannartumik suliassanngortinneqartalerluni.

Danmarkimi aammattaaq aalajangersakkat allanngortinneqarnissaat siunnersuutigineqartarsimavoq, assersuutigalugu eqqartuusseqataasussat inatsisilerituujunngitsut inunni Folketingip toqqarsimasaani arlaliusuni makitsinikkut toqqarneqartarnissaannik, imaluunniit Folketingi toqqaassasoq rigsrettimi ilaasortassanik arlalinnik immikkut ilisimasaqarluartut politikikkut pissutsinik immikkut qaatusimasaqartut akornanni.

5.3 Inatsisiliorneq aamma inatsisit pitsaassuserisagaat

Taanegareersutut ukiut 750 sinnerlugit matuma siornagulli, Jydske Lov allanneqarmat, pitsaanerpaajutitassaatinneqarsimavoq inatsisit ima allanneqassasut "kikkut tamarmik inatsisip oqariartuutaa ilisimalersinnaassagaat paasisinnaassallugulu". Inuunermi pisartuni nunani nutaalianik atugaqarfiusuni pitsaanerpaajutitassaatinneqartumik tamatuminnga tamatigut atuisoqarneq ajuippoq. Inatsisit malittarisassallu innuttaasut maleruagassaat amerlanerit atuarneri ajornakusoortuusarpoq immikkuualuttortaalu paasiuminaatsuusarlutik. Tamanna immikkut ilisimasaqarluartunit suliaasaagajuttarpoq.

Inatsisiliornerup aamma inatsisiliornerup pileriaartortarnerani isornartorsiutaasut tassaagajupput amerlavallaanik, nukingerpallaamik aamma pitsaanngitsumik inatsisiliortarneq.

Inatsit ajunngitsutut imaluunniit pitsaanngitsutut nalilerneqaraangat tamatumani tunngaviugajuttarpoq naliliisup politikikkut partiimi sorlermi qanoq isumaqartuunera. Taamaakkaluartoq amerlanernit isumaqatigiissutigineqarsinnaagunarpog **inatsisip pitsaassusia** ajunngitsuussappat pinngitsoorani pisariaqartoq piumasaqaatit toqqammavigisassat arlallit eqqortinneqarsimanissaat. Tamakkunani makku taaneqarsinnaagunarput: (1) Inatsisiliunnginnermi isumaliutigisariaqarpoq inatsisiliornissaq ilumut pisariaqarnersoq. (2) Inatsisit ataqqinniffiussasut grundlovimik, nunat tamalaat isumaqatigiissutaannik aamma tunngaviusunik toqqammaviusartumik inatsisiliortarnitta aallaavigisagaanik. (3) Inatsisit allanneqarsimasariaqartut sapinngisamik paasiuminartumik erseqqissumillu, aammalu inatsisiliornermi ataqatigiissitsiviussallutik immikkoortukkaanullu inaalitaasimassallutik. (4) Folketingi qinersisunik toqqaveqartuunera aallavigalugu qularnaariviusariaqarpoq inatsisiliornermi kingunissaqartumik aqutsisuunissaa.

Apeqqutit ilaat qanorluunniit akissutissarsiniarneqarsinnaasoq tassa pitsaassuseqartitsinissanik piumasaqaatit tamakku qularnaariviussanersut aamma qanoq ittumik grundlovimi aalajangersakkatigut, imaluunniit ajunnginnerussanersog piumasaqaatit qularnaariviussasut Folketingip aamma ministereqarfiit suleriaasiisa allannguuteqartinneqarsigut, assersuutigalugu ikiorsissuteqarfiutillugit Folketingip sulisarnerani malittarisassat, ilitersuusiatiqut aamma nalinginnaasumik inatsisiliortarnermi naleqqussaasarnertigut.

Inatsisiliornerup pileriaartortarneranik grundlovimi malittarisassat ikittuupput naatsukullaallutillu. Grundlovimi § 21 aamma § 41 naapertorlugit kunngi (naalakkersuisut) aamma Folketingimi ilaasortaq kinaluunniit inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussisinnaapput, taavalu grundlovimi § 41, stk. 2, aamma § 49 naapertorlugit inatsisissatut siunnersuut inaarutaasumik akuersissutigineqassappat Folketingip ammasumik ataatsimiinnerini pingasoriarlugu suliarineqaaqqaassaaq.

Taama grundlovimi allassimasoqanngilaq inatsisissap saqqummiunneqannginnerani inatsisissap pileriaartortarneranik pingaaruteqavissuusumik tamatuminnga, taamatullu grundlovimi

allassimasoqarani inatsisissatut siunnersuutip Folketingip udvalgiini pisartutut qanoq suliarineqartarnissaanik. Grundlovimi aammattaaq allassimasoqanngilaq Folketingimi suliamik ingerlassaqarnissap qanoq sivilisutigisuunissaanik, taamaallaat grundlovimi § 41, stk. 4-mi killissaliineqarluni inatsisissatut siunnersuutit Folketingimut nutaamik qinersineqannginnermi imaluunniit Folketingip atuuffiani ukiup naannginnerani inaarutaasumik akuersissutigineqarsimanngitsut tamarmik atuuttussaatinneqassanngitsut (diskontinuitetsprincipet).

Grundlovimi allassimasoqarpoq aalajangersakkanik amerlanngitsunik ikinnerussuteqartunut ajornarunnaarsitsisussanik inatsisissat pilertortinneqarnerini kingusinnerusumut kinguartinniarsinnaagaat, assersuutigalugu nalinginnaasumik suli oqallittoqarnissaa anguniarlugu. Siullermik Folketingimi ilaasortat tallimangorlugit aggoraanni aggornermik marlunnik amerlassuseqartut piumasarisinnaavaat inatsisissatut siunnersuutip aappasaanik pingajussaanillu suliarineqarnissaasa akornat minnerpaamik ulluinnarnik 12-inik sivilisussuseqartinneqassasoq (§ 41, stk, 3). Aappasaanik ilaasortat aggornerisa pingajuisa piumasarisinnaavaat pigisanik pinngitsaaliilluni arsaarinninnissamik siunnersuut akuersissutigineqareersoq aatsaat atuutilersussanngortinneqassasoq Folketingimut nutaamik qinersineqareerpat, taavalu siunnersuut Folketingip tamatuma katersuuteqqinnerani aammaarlugu akuersissutigineqassasoq (§ 73, stk. 2). Taakku saniatigut pingajussaanik periarfissaqarpoq Folketingimi ilaasortat aggornerisa pingajuisa inatsisissatut siunnersuutit akuersissutigineqareersimasut qinnuteqarlutik inunnit taasissutigisassanngortinniarsinnaagaat, grundlovimi § 42 naapertorlugu.

Siunnersuutiniq saqqummissisoqartarsimavoq grundlovimi "arriinnerulersitsissutissanik sakkussanik" arlalinnik ilanngussisoqarsinnaanermik, inatsisiliorderup pilertortitsiviusarnerata pilertortarneranik kigaallatsitsissutaasinnaasunik. Periarfissat ilagaat malittarisassiorsinnaaneq Folketingip inatsisissanik siunnersuutiniq suliaqartarnerisa akornisa minnerpaamik qanoq sivilisussuseqartinneqartarnissaannik imaqartunik. Malittarisassat taama nipeqartut Folketingip sulisarnerani malittarisassaneereerput, kisianni tamakku imaassinnaavoq suli atitunerulersinneqarsinnaasut aamma/imaluunniit grundlovimi allanneqarsinnaasut.

Periarfissaq alla tassaavoq Folketingimi ikinnerussuteqartut ajunnginnerusumik periarfissalernerneqassasut inatsisissatut siunnersuutit Folketingimi suliarineqartarnerisa sivilisunerusumik piffissaqarfiusarnissaasa piumasaqaatigineqarnissaanut. Tamanna assersuutigalugu pisinnaavoq malittarisassap grundlovimi § 41, stk. 3-mi pigeriikkatta suli periarfissaqarneruffiutilerneragut, taanna imaqartoq Folketingimi ilaasortat tallimangorlugit aggoraanni aggornerisa marluk piumasarisinnaagaat inatsisissatut siunnersuutip aappasaaneerlugu suliarineqareerneraniit pingajussaaneerlugu suliarineqarnissaanut ulluinnat

minnerpaamik aqqaneq-marluutinneqassasut.

Aammattaq grundlovimi § 41, stk. 4-mi "atuuttussaajunnaarsitsisarnissamik periaatsip" pisariaqartuutinneqarnera oqallinnermi apeqquusiiviusarpoq. Periaatsimi tamatumani siunertaavoq Folketingip sulinissaani ukiup tulliusup aallartinnginnerani "tamanik isumannaarisarnissaq". Kisianni imaassinnaavoq taama periaaseqarnermi malugisassaq sulii malunnarnerulertartoq, inatsisissatut siunnersuutit Folketingimi aasaanerani sulinngiffegalernermi annguttuulluni inaarsaasarneq, siunnersuutit ukiakkut saqqummiunneqaqqinnissaat pinngitsoorniarlugu. Tamatumunnga illuatungiliullugu grundlovimi aalajangersakkamik ilanngussineqarsinnaavoq inatsisissatut siunnersuutit saqqummiunneqareersimasut nutaamik qinersineqareerneratigut aatsaat atuuttussaajunnaarsinneqartassasut, soorlu tamanna assersuutigalugu Norgemi, Tysklandimi aamma Finlandimi ilisimaneqartoq.

5.4 Qinerseqataasinnaaneq, qinersisaaseq aamma inuit taasisinneqartarnerat

Taanegareersutut nunat amerlanerit grundlovii ataatsimut assigeequteqarput inatsisartut inuit qinigaat pissaaneqartitaassasut aalajangiisarnissani inatsisit malittarisassallu qanoq ittut nunap innuttaanut atuutitinneqarnissaanni. Aammattaarlumi nunat amerlasuut grundloviini erseqqissumik aalajangersarneqartarsimavoq "pissaaneq inunnit aallaaveqartoq". Inuit aalajangiissagaangata qinerseqataasinnaanermi aamma qinersisaatsimi malittarisassat grundlovimi suugaluartumiluunniit toqqammaviusarput.

Malittarisassat tamakku qanoq imaqartinneqarneri nunamiit nunamut assigiinngiiaarpoq. Nunat ilaanni, s.i. Tuluit Nunaanni taanegareersutut qinersivinni ataasiakkaanik qinersineqartarpoq. Nunani allani, s.i. Danmarkimi qinerseriaaseq aqqissuunneqarsimavoq Folketingip katitigaanera qinersisartut qanoq isummersimanerannut tarratungajalluinnaq pissuseqartarluni. Aammattaq assigiinngissuteqartiteqaaq inuit periarfissaqartinneqartarnerini politikikkut apeqqutinut toqqaannartumik inuit taasisinneqarnerinik pititsisarnissani, taamalu pisoqarnissaani malittarisassat qanoq ittut atuutitinneqassanersut. Aammalu kikkut qinerseqataasinnaaneranik malittarisassat nunat akornanni assigiinngiiaarput. Ataatsimulli assigeequtaavoq nunani tamangajalluinnaarni imaalluni, taamaallaat nunap naallagaaffimmi innuttai inatsisartunut qinerseqataasinnaallutik.

Qinerseqataasinnaaneq

Qallunaat grundlovianni § 29, stk. 1 naapertorlugu kikkulluunniit danskiusutut innuttaasut, naalagaaffimmi najugaqavissut qinerseqataaanissamilu ukiussanik angusaqarsimasut qinerseqataasinnaapput, namminersorsinnaanermik arsaarneqarsimanngikkunik.

Aalajangersagaq nangitsiviuvoq: "Inatsisitigut aalajangerneqassaaq qanoq annertutigisumik pillarneqarneq ikiuutisinerlu, inatsisit naapertorlugit perlernaveeqqutisinerlut isumaqartinneqartoq, qinersisinnaanermik annaasaqaataassanersut". Malittarisassat siusinnerusukkut pillarneqarnermi perlernaveeqqutisinerlu qinersisinnaanermik annaasaqaataasinnaasut ullumikkut atuukkunnaarsitaasimapput. Siunnersuutigineqarsimavoq taakkuninnga malittarisassat aammattaaq grundlovimit peerneqartariaqartut.

Tamatuma saniatigut oqallisigineqarpoq qinersisinnaatitaasut amerlisitsiviusariaqartut. Tamatumunnga atatillugu takorloorneqarsinnaavoq pingasunik allannguuteqartitsinissaq: (1) Qinerseqataasinnaangorfiusup ukiukinnerulerfiunissaa. (2) Qinerseqataasinnaasut atittuiviunissaa inuit danskiusutut innuttaassuseqanngitsut peqataasinnaatilerlugit. (3) Qinerseqataasinnaasut atittuiviunissaa danskit naalagaaffimmi innuttaaqataasut nunani allani nujugaqartut ilanngullugit.

Ukiut qinerseqataasinnaangorfiusut grundlovimi toqqaannartumik aalajangersarneqarsimanngillat. Tamanna aalajangersarneqassaaq inatsisitigut nalinginnaasutigut, taamaattorli inunnit taasisitsissutaasussatigut. Grundlovip 1953-imi allanngortinneqarneranut atatillugu qinersisinnaangorfissat ukiunut 23-nut aalajangerneqarput. Tamatuma kingornagut ukiut taakku arlaleriarluni ikilisinneqartarput. Kingullermik 1978-imi qinersisinnaangorfissaq ukiunut 18-inut aalajangerneqarmat. Ukiut qinersisinnaangorfissat appasinnerulernissaannik isumaqartut ilaatigut tungavilersuutigaaq ikinnerusunik killisaliinissami inuusuttut politikkimik soqutigisaqarnerat aallutaqarnerallu annerulersussaassasoq. Akerliusut tungavilersuutigaaq namminersorsinnaalerneq 18-inik ukioqalernermi pisartoq, aamma 18-inik ukioqalernermi qinersisinnaangortoqartarmat nunani uatsinnut naleqqutitittakkatsinni amerlanerni.

Danskiusutut innuttaassuseqarnissamik (naalagaaffimmi innuttaanissamik) piumasagaat toqqammaveqartinneqarpoq eqqarsaatnik folketingimut qinersisinnaanissami nunamut immikkut patajaatsumik atassuteqartuunissamik. Inatsisartunut qinerseqataasinnaanissami innuttaaqataasuunissamik pinngitsuuisussaanginnissamik piumasagaat taaneqareersutut nunani tamangajalluinnarni atuuppoq, akerlianilli naalagaaffimmi innuttanngorsinnaanerup qanoq ajornakusoortigisarnera assigiinngiaarfioqaaq. Kommunenuq qinersinermi naalagaaffimmi innuttaasussaannermik piumasagaateqanngilaq. Nunani allamiut ukiut kingulliit pingasut Danmarkimi aalajangersimasumik nunaqarsimasut qinerseqataasinnaatitaapput. Ukioq 1993 EU-mi innuttaasut Danmarkimi aalajangersimasumik najugaqartut tamarmik kommuneni atuuffinnut aamma Europa-Parlamentimut qinersisinnaatitaalerput.

Folketingimut qinerseqataasinnaangussagaanni Danmarkimi aalajangersimasumik najugaqartuunissamik piumasagaat folketingimut qinersisarnermi inatsimmi erseqqinnerusunik naligiissaariviusimavoq. Tamatumani piumasagaatit ukiut

atuunnerini qasukkaaviujartorsimapput, taama aalajangersimasumik nunaqartuunissamik piumasagaat eqqortinneqartutut naatsorsuunneqartarluni inunnunnit (taakkulu aapparisaannit il.il.) nunani allani sulissallutik allartinneqarsimasunit, sulisuusunit pisortani oqartussaasuni imaluunniit maani suliffinni namminersortuni imaluunniit peqatigiiffinni, nunani tamalaani suleqatigiiffinni, Danmarkip ilaasortaaffigisaani, sulisunit nunani allaaniittunit, danskit ikiuiniaqatigiiffiini nunanut aallartinneqarlutik sulisunit, ilinniagaqarniarlutik nunani allaniittunit, imaluunniit peqqinnissaq pissutigalugu nunani allaniittunit. Taagorneqartuni taakkunani tamaginni nunani allaniinneq taamaattussaagallartussatut naatsorsuussaavoq. Taakkununga ilanngunneqarput inuit qallunaat naalagaaffianni atorfeqartut nunanut allanut suliarortinneqarsimasut, naalagaaffimmi aalajangersimasumik najugaqartutut naatsorsuunneqartut.

Inatsisinik atuutititsinermi ministereqarfik april 2001 naliliisimavoq nalinginnaasumik naatsorsuutigisariaqartoq killissaqarfioqisoq grundlovimi § 29, stk. 1-imi killissaliussat iluini qanoq atsigisumik aalajangersumik nunaqartussaataasarnermi suli atittuisinnaaneq, qinersisarnermi inatsimmi allassimareersunut sanilliullugu. Taamaattumik nutaanik malunnavissunik atittuiniassagaanni grundlovip allanngortinneqarnissaa pisariaqartussaassaaq. Tamatumunnga atatillugu arlalinnit tunngavilersuutigineqarsimavoq ataqatigiissutitigut nutaalianik atortoqalernerit aamma nunassittarnerit suleriaatsillu allannguuteqarsimasut grundlovimi aalajangersimasumik najugaqarnissamik piumasagaat naleqqukkunnaarsissimagaat. Akerlianik allat tunngavilersuutigisimavaat Folketingip qanoq katitigaanissaani sunneeqataajumassagaanni nunanut attuumassuteqarneq ilaatigut sumiittarnerni piumasagaateqarfiusariaqartoq, taamalu naalagaaffimmi najugaqartuunissamik piumasagaat tamannarpiaq taama atassuteqaateqarnermi tamatumani naleqquttumik oqimaalutaassutissaasoq.

Qinerseriaaseq

Grundlovimi § 31-mi allassimavoq Folketingip ilaasortai qinerneqartassasut "qinersisussat namminneerlutik isertortumillu taasinerisigut". Aammattaaq aalajangersakkani takuneqarsinnaavoq qinersisinnaatitaanerup atuutitinneqarnerani erseqqinnerusumik malittarisassat qinersinermi inatsimmi nalunaarsorneqassasut, anguniarneqartorlu siunnerfiusoq "qinersisut assigiinngitsunik siunertaqartut amerlassutsiminnut naleqquttunik taasaqarsinnaatinniarlugit". Qinerseriaatsimik oqallinneq pingaartumik tunngasuusimavoq folketingimut qinersisarnermi inatsimmi taaneqartumut "spærreregler", ikinnerpaanik qinersisoqarnissanik malittarisassat. Pingaartumik malittarisassaq aalajangersaaviusoq partii ilassummik ilaasortanngortitsisinnaasoq nunami tamarmi taasinerit atorsinnaatitaasut minnerpaamik 2 pct. angusimagunigit.

Tunngavilersuutaasimavoq ikinnerpaamik qinersisoqarnissamik

killissaliusseq qutsinnerutikkaanni ajunnginnerusussaasoq, Folketingimi partiit ikinneruppata Folketingimi politikikkut amerlanerussuteqartunik pilersitsinissaq ajornannginnerulissamat, Folketingilu patajaannerusumik sulisinnaangortissallugu. Takussutissatut taaneqarsinnaavoq ikinnerpaajutitsivissaq 4 pct.-iuppat, soorlu tamanna Sverigemi ilisimaneqartoq, taava tamatuma kingunerisussaassagaluarpa Folketingimut 11. marts 1998 qinersineqarmat Fremskridtspartiet, Kristeligt Folkeparti, Enhedslisten aamma Det Radikale Venstre angussimanaviangikkaluartut. Taavalu ikinnerpaajutitsivissaq 5 pct.-iuppat, Tysklandimisut, taava aamma Centrum-Demokraterne angussimanaviangikkaluartut. Partiilli ilaat Folketingimi amerlanerusunik ilaasortaqaalersussaassagaluarput, tassami qinersisarnermi inatsit aammattaq periarfissaqarfiummat partiit arlaat qinersiviit ilaanni qinigaatitsisimasoq ilassutinik pissarsisinnaatinneqarluni. Folketingimut 20. november 2001 qinersineqarnerani ikinnerpaajutitsivissaq 4 pct.-iuppat, tamatuma kingunerisassarigaluarpa Kristeligt Folkeparti aamma Enhedslisten Folketingimut anngutinngitsoortussaanerat.

Ikinnerpaajutitsivissap qutsinnerutinneqarnissaanut akerliusunit tunngavilersuutigineqarajuttarpoq qularnaarisoqartariaqarneq qinersisartuni isummat sapinngisamik tamakkerniarsaralugit naligiissumik sinniisoqarnissaq, partiillu mikisunnguit Folketingimi ilaasortaqaarnerisa immikkuullarippallaanik ataatsimoortukkaalertarnerit illersuuteqarfiutikkaat. Aammalu qinersisarnermi inatsimmi ikinnerpaajutitsivissap qanoq qutsitsigisuutinneqarsinnaanera apeqqutit akissutissarsiugassat ilagisussaavaat, grundlovimi allannguuteqartitsinissaq pisariaqalersinnagu. Maanna killissaatinneqartoq 2 pct. 1972-imi Østre Landsretimi eqqartuussinikkut aalajangerneqarpoq.

Inuit taasisinneqartarnerat

Qallunaat grundloviat taaneqareersutut toqqammaveqartinneqarpoq innuttaasut Folketingimut ilaasortassanik qinersisarnerannik, tamanna pereerpat naalakkersuisut peqatigalugit inatsisiliortartussallutik. Toqqammaviusorli tamanna inuit qinigaannik sinniisoqartitsinermik allaassuteqarfivuoq inatsisunik akuersissutigineqarsimasunik inuit taasisinneqarnissaannik grundlovimi malittarisassani allassimasunik. Malittarisassat taakku marlunnut tunngasuupput: (1) Inuit taasisinneqarnissaasa pinngitsooratik pitinneqartariaqarfissaat. (2) Inuit taasisinneqarnissaat kisiat siunertaralugu Folketingimi aalajangersimasumik amerlassuseqartut tamanna piumasarippassuk.

Taaneqartumi siullermi ilaapput qassinik ukioqalernermi qinersisinnaangornissamik aamma grundlovip allanngortinneqarnissaanik malittarisassat, aammalu oqartussaaffigisat allanut tunniunneqarnissaanni, tamatuminnga inatsisissatut siunnersuut Folketingimi ilaasortat arfinilinngorlugit aggoraanni aggornernik tallimanik amerlanerussuteqarsinnaangikkaanni, malittarisassat (grundlovimi § 29, stk. 2, § 88 aamma § 20, stk. 2). Taaneqartup aappaani ilaapput inatsisissatut siunnersuutit

nalinginnaasut inunnit taasissutigineqarnissaannik malittarisassat, tassa tamatumani inatsisissatut siunnersuutit akuersaarneqarsimasut Folketingimi ilaasortat avinnerisa pingajuisa inunnut taasissutigitinneqarnissaat qinnutigisinnaallugu, aammalu malittarisassat Folketingimi amerlanerussuteqartut akuersissuteqarsinnaanerannik nunanik allanik isumaqatigiissutigineqartussap inunnik taasisisissutigineqarnissaanik (§ 42).

Grundlovimi malittarisassanut erseqqissunut ilassutitut naatsorsutigineqarpoq inatsisikkut aalajangiineqarsinnaasoq apeqqut erseqqinnerusumik nalunaagaq inunnik taasisisissutigineqarsinnaasoq isumasiuilluni najoqqutassiamik. Naalakkersuisut aamma Folketingi taasisisinerup taamaattup inaarneranik pinngitsooratik malinnissasut inatsisitigut pissussaatinneqanngillat, kisianni taamaakkaluartoq pisartuni taama pisarput. Tamatumingga assersuutissaq 1986-imeersuuvoq, taamani EF-ip aaqqissuussaanerata ilaanut Danmarki akuersaassanersoq inunnut taasissutigineqarmat isumasiuilluni najoqqutassiatut.

Oqallinnermi inuit ilaannit pingaartinneqarpoq inuit taasisinneqartarnerat annerusumik atorniartariaqartoq, ilaatigut pissutigalugu inuit taasitinneqartarnerat inuit politikkimik soqutigisaqarnerannik akuliusimanerannilu ajunngitsumik eqeersaataasussaammat. Illuatungaani tunngavilersuutigineqarpoq inunnik taasisisisarnerit kingunerisinnaagaat Folketingip akisussaataitanerminik inunnik toqqammaveqartumik sinniisoqarfimmi pinngitsuuiniarnissaanik, aammalu inunnik taasisisinerit oqallinnermi pisariaqanngikkaluamik akerleriilertarnermik imaaliallaannaq pilersoqarfiusarsinnaammata.

Suut tamaasa eqqarsaatigalugit oqartariaqarpoq grundlovi ajunngivissumik periarfissaqartitsiviusoq, politikerit atorsinnaasaat inunnik taasisisiumagunik. Killissaliussat grundlovimi ilanngunneqarsimasut pingaartumik tassaapput inatsisissatut siunnersuutit aalajangersimasut ilaat inunnut taasisisissutaasinnaanngitsut (assersuutigalugu aningaasat naalagaaffiup atugassai pillugit inatsisissanik siunnersuutit, naalagaaffimmi innuttaassuseqarnernik inatsisit, pigisanik pinngitsaaliilluni arsaarisarnernik inatsisit aamma toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumillu akileraarutininik inatsisit), aammalu taamaallaat Folketingimi ilaasortat piumasqaateqarsinnaasut inatsisissatut siunnersuutip akuersissutigineqartup inunnit taasissutigineqarnissaanik.

Tamatuma akerlianik assersuutigalugu qinersisartut ilaat aalajangersimasunik amerlassuseqartut piumasqaarsinnaanngillat inatsisissap akuersissutigineqareersimasup inunnik taasisisissutigineqarnissaanik, imaluunniit apeqqutit arlaata - tamatumingga inatsisiliortoqarsimanersoq apeqqutaatinnagu - inunnik taasisisissutigineqarnissaanik. Inunnik taasisisisarnerni killissaatinneqartut tamakku allanngortinneqassappata imaluunniit atuuttussaajunnaarsinneqassappata, tamatumani grundlovip allanngortinneqarnissaa pisariaqartussaavoq.

Nunani allani ilisimaneqarput assersuutissat inunnik taasisitsisarnerni malittarisassat qallunaat atugaannit periarfissaqarfiunerusut. Assersuutigalugu Schweizimi, Italiami aamma amerikamiut naalagaaffeqatigiiffianni naalagaaffiup immikkoortuni arlalinni periarfissaqartitsineqarpoq innuttaasut aalajangersimasunik amerlassuseqartut piumasagaateqarsinnaallutik apeqqutinik inunnik taasisitsineqarnissamik, tamatumani apeqqutaatinnagu suliame tamatumani inatsimmik akuersissuteqartoqareersimanersoq. Amerikamiut naalagaaffeqatigiiffianni immikkoortuni arlalinni ukiuni kingusinnerusuni inuit suliniuteqarnerinik tunngaveqartunik ilaatigut inunnik taasisitsineqartarsimavoq akileraarutit ikilineqarnissaannik aamma pillaaarnerni killissaliussat sukannernerulernissaannik.

5.5 Eqqartuussiviit

Naalagaaffinni inunnik toqqammaveqarlutik naalakkersorneqartuni ataatsimut assigeequtaavoq eqqartuussiviit eqqartuussisullu qularnaariviusimallutik naalakkersuisunit aamma inatsisartunit immikkut ittumik akuliuffigineqartussaangitsut. Eqqartuussisut soraarsineqartussaaneq ajorput, tamanna eqqartuunneqarnikkut taamaallaat pisinnalluni, aamma naalakkersuisunit imaluunniit inatsisartunit suliassani ataasiakkaani qanoq eqqartuussinissaannik naalakkerneqarsinnaangillat. Akuliuffigineqannginnissamik aamma arlaannut kikkunnulluunniit ililiuttussaanginnermik mianerisassaq pingaartuuvoq, tassami eqqartuussiviit innuttaasut akornanni aamma innuttaasut naalagaaffiullu akornanni akerleriilernerni inaarutaasunik oqaasissaqartussaasuummata.

Eqqartuussiviit akuliuffigineqartussaanginnerat

Grundlovimi eqqartuussiviit aamma eqqartuussisut akuliuffigineqartussaanginnerat pingasunik pissuseqartunik qularnaarneqarsimavoq: (1) *Aaqqissussinikkut*: Eqqartuussiviit aaqqissuussaannerannik qanorlu sulisarnissaannik malittarisassat inatsisikkut toqqaannartumik aalajangersagaassapput (§ 61, imm. 1), aamma eqqartuussineq naalakkersuinermi ingerlatsinermi avissaarsimatinneqassaaq (§ 62). (2) *Atuuttuuneq*: Eqqartuussisut sulinerminni inatsisit kisiisa najoqqutarisassaraat (§ 64, imm. 1). Ministerit, naalakkersuisut imaluunniit Folketingip eqqartuussiviit suliassani ataasiakkaani qanoq aalajangiinissaannik naalakkersinnaangilaat. (3) *Sulisogarnikkut*: Eqqartuussisut pingaarnerpaamik malittarisaralugu taamaallaat eqqartuussaannikkut soraarsineqarsinnaapput (§ 64, imm. 2 aamma 3).

Akerlianik grundlovimi eqqartuussisut qanoq toqqarneqartarnissaannik imaluunniit eqqartuussiviit qanoq aqutsiviunissaannik immikkut malittarisassanik allassimasoqanngilaq. Apeqqutit tamakku inatsimmi eqqartuussiviit nutarteriviunerannik 1. juli 1999 atuutilersumi tulluarsaaviusimapput. Eqqartuussisut toqqarneqartarnissaannik ataatsimiittartut akuliuffigineqartussaangitsut kikkut eqqartuussisutut toqqarneqarnissaannik innersuussisartussaavoq,

taavalu eqqartuussiviit aqutsiviunissaat Domstolsstyrelsemut akuliuffigisassaangitsumut suliassaatinneqarpoq. Oqallisigineqarsinnaavoq apeqqutit taaneqartut taakku sukut arlaatigut grundlovimi allassimasussanngorlugit tulluarsaaviusinnaanersut.

Eqqartuussiviit suliassaat grundlovimi aalajangersakkat

Grundlovimi § 3, imm. 3-mi aalajangersarneqarsimavoq eqqartuussisarneq eqqartuussisut qullersaaffigisassarigaat. Nalinginnaasumik naatsorsuutigineqartarpoq taama nalunaarneqartoq suliassat pingaarnert suunissaat - innuttaasut akornanni imaluunniit innuttaasut pisortallu oqartussaasut akornanni isumaqatigiinnginnerit aalangiiviusarnissaat, aammalu pineqaatissamik pillaaarneq - inatsisiliortut ulluinnarni aqutsivinnut suliassiissutigisinnaangisaat.

Akerleriissutaanerusimavoq grundlovimi aalajangersakkami tamatumani aammattaq akornusiiviunersoq inatsisiliortut suliassani aalajangersimasuni taama ittuni namminneq aalangiisarsinnaanerat. Højesteretip Tvind pillugu februar 1999 eqqartuussummi apeqqut tamanna angerlugu akissuteqarfigaa. Højesteretip eqqartuussummini tunngavilersuutigisimavaa grundlovimi § 3, imm. 3-mi aalajangersagaq killissaliiviusutut nipeqarmat inatsisiliortut periarfissaannik inunnut ataasiakkaanut aamma suliffeqarfinnut tunngasunut inatsisiliorsinnaaneranik. Inatsisiliortulli oqartussaaffiisa erseqqissumik sumut killiffeqartinneqarnissaat grundlovimi § 3-mi aalajangersakkani suli allassimasoqarfiunngilaq. Tvind pillugu eqqartuussuteqarnerup kingornagut oqallinnermi eqqarsaatnik saqqummiussineqartarsimavoq, grundlovip nutarterneqarnissaanut atatillugu pissutissaqarsinnaanersoq isumaliutigissallugu killissap tamatuma erseqqinnerulernissaa misilinniarneqarsinnaanersoq.

Eqqartuussiviit misiliisarnerat aamma Højesteret naalakkersuinermi eqqartuussivittut

Grundlovi aalajangersakkanik allassimasoqanngilaq naalakkersuisut grundlovip killissarititaasa iluini suliaqartarneranni eqqartuussiviit misiliisinnaaneranik aalajangersakkamik. Den Grundlovgivende Rigsforsamling-imi, grundlovissamik siullermik suliaqarfimmi, 1848-49 apeqqummut tamatumunnga akissutissamik isumaqatigiissuteqartoqarsinnaasimannngilaq, taavalu grundlovip 1953-imi allanngortinneqarnissaatut kingusitsigisumi tamatuminnga aalajangersakkamik ilanngussinissaq pinngitsoorneqaannarsimavoq, partiit arlallit tamatuminnga eqqarsarnartoqartitsimmata.

Taamaakkaluartoq Højesteret suliaqartarnermi 1920-ikkunnili naatsorsutiginnissimavoq eqqartuussiviit oqartussaassuseqartut inatsisit grundlovimik unioqqutitsisuunersut isummerfigissassallugit. Peqatigaluguli Højesteretip misiliisarneq tamanna ingerlattarsimavaa tunuarsimaarpasissorujussuarmik. Tvind pillugu suliassami Højesteret taamatut tunuarsimaarpasissimannngivippoq.

Tamatumunnga pissutaasup ilagigunarpaa nunani tamalaani malunnartuq eqqartuussiviit naalakkersuinermi apeqqutinik misiliillutik aalaniarnerusalernerat. Peqatigalugu maani politikikkut partiit eqqartuussiviit misiliisarnissaannik kaammattuisarnerat malunnarnerujussuanngorpoq. Tamanna pisoq Højesteretimi Maastricht pillugu 1996-imi 1998-imilu eqqartuussutit marluk kingornagut aammalu Tvind pillugu 1999-imi eqqartuussutip kingornagut.

Siunnersuutigineqarsimavoq grundlovimi erseqqissumik aalajangersarneqassasoq eqqartuussiviit oqartussaassuseqartut misilittassallugu inasisiliorneq grundlovip killissarititaasa iluini pinersoq. Taamaalilluni ersersinneqartussaavoq eqqartuussivimmi misiliisarneq grundlovimi allassimasutut allatut naatsorsuunneqalersoq, aammalu innuttaasut inatsisiliortut tungaannut illersuutissaqarlualissapput inatsisit grundlovimut naleqquttuunerinik apeqqutinik atuuttuuffimmut arlaannaannulluunniit ililiuttuunngitsumik akuliuffigisassaangitsumillu saqqummiussaqaartarnissani. Aammattaaq nalunaarneqarsimavoq tamatumunnga atatillugu pissutissaqarsinnaasoq isummerfigissallugu eqqartuussiviit qanoq annertutigisumik eqqartuussivimmi misiliisarnissani ingerlatisassanersut. Assersuutigalugu svenskit grundlovianni (Regeringsformen-imi kap. 11, § 14-imi) piunasaqaataavoq inatsit "erseqqissumik" grundlovimik unioqqutitsisuussasoq eqqartuussiviit atuuttussaangitsutut tunuartissappassuk.

Eqqartuussivimmi misiliisarneq illuatungaaticut ima qaasiuinnartigisuussanngilaq inatsisiliat grundlovip imaanut sanilliullugit illersorniarneqarnissaat ajornakusoorpat taamaallaat atuutitinneqassalluni taakku atuussinnaanerinik ajunnginneraasarfissaq. Illuatungaaticut eqqartuussivimmi misiliisarneq aamma ima sakkortuniarpalutsigisariaqanngilaq - eqqartuussiviit inatsisiliortullu ataqqineqarnerannik ajoqutaasussamik - atuutitinneqassaguni soqutigisagarfiit oqimaalutaaviuneranni pisuni politikikkut pisoqarfiusuni "inatsisiliornermi kiinnamut saagutut".

Eqqarsaatinik saqqummiussineqartarsimavoq naalakkersuinermi eqqartuussivimmik immikkut ittumik pilersitsisoqarsinnaanersoq inatsisit grundlovip imaanut nallersuuttuunerannik apeqqutinik aalajangiiviusartussamik. Eqqartuussivik taamaattoq inuttalersorneqarsinnaavoq naalakkersuisoqarnermi immikkut ilisimasaqarluartunik, taamatullu naalakkersuinermi eqqartuussivik taamaattoq immikkut malittarisassiorneqarsinnaavoq suliassat grundlovip imaanik unioqqutitsiviusinnaaneriniq qaqugukkut kikkunnillu suliassiissuteqarfiusarnissaanik. Ullumikkut Europami nunani amerlasuuni naalakkersuinermi eqqartuussiveqarpoq immikkut ittunik. Assigiinngitsunik pissuseqartunik taamaappoq s.i. Tyskland, Frankrig aamma Spaniami, taavali nunat avannarliit eqqartuussivinnik immikkut ittunik taamaattunik soqaratik.

Naalakkersuisoqarnermi eqqartuussivimmik immikkut ittumik pilersitsineqarnissami akerliuneq ilaatigut tunngavilersorneqartarsimavoq Højesteret, Maastricht aamma Tvind pillugit suliani, takutitassaqaarsimasoq naalakkersuinermi eqqartuussivittut atuussinnaasimanermik, aammalu Højesteret

Maastricht pillugu suliassami kikkut eqqartuussivimmut suliassangortitsisinnaaneranani malittarisassanik ima eqaatsigisumik atuisimavoq inuinnartut taaneqartartut 11-t Maastrichtimi isumaqatigiissutip grundlovip tungaanut qanoq ittuuneranik suliassiisuteqartuusimallutik.

5.6 Ilagiit

Ilagiit naalagaaffiullu akornanni pissutsit nunani assigiinngitsuni aassigiinngiiaartorujussuarmik aaqqissuunneqarsimapput. Nunat ilaanni ilagiit naalagaaffillu immikkuullarissumik avissaangatinneqartarput. Allani ilagiit naalagaaffiup ilagiivisungajak ipput, sulilu allani - assersuutigalugu Danmarkimi - naalagaaffik ilagiillu imminnut atassuserneqarsimapput, naalagaaffiup ilagiippiaanik oqaatigineqarsinnaanngikkaluartumik.

Ilagiit qanoq ittuunerat grundlovimi § 4-mi immikkut naligiissaariviusimavoq, tassani aalajangersarneqarluni "Ilagiit naaggaartut (Lutherikkut) danskini naalagaaffiup ilagiissortarai naalagaaffimmit tapersersorneqartussaallutik" aammalu grundlovimi § 66-imi aalajangersarneqarsimavoq "Ilagiit naalagaaffimmit tapersersorneqartut qanoq naalakkersuisutigut ingerlanneqarnissaat inatsisitigut aaqqissuunneqassaaq". Aalajangersakkap siulliup kingunerititaraa ilagiinni upperisaqarnermi toqqammavisoq tassaassasoq naagaartuuneq, lutherikkuuneq, aammalu naalagaaffik pisussaatinneqartoq ilagiinnut aningaasanik ikiorsiisuteqartarnissamut allatullu tapersiisarnissamut. Aalajangersagarli tamanna kinguneqartussaangilaq naalagaaffiup allanik upperisaqartut tapersertussaanngikkai, Folketingimi amerlanerussuteqartut tamanna eqqortuutippassuk.

Aalajangersakkanut taakununga marlunnut ilanngunneqarput aalajangersakkat pingasut sumilluunniit upperisaqarsinnaanermut tunngasut: Siullermik grundlovimi § 67, tassani aalajangersarneqartoq "Innuttaasut akornusersorneqaratik ilagiittut peqatigiissitersinnaapput pingaartitsinertik najoqqutaralugu guutisioqatigiinniarlutik, kisiannili assuarnaatsumik inuunermut eqqissisimallunilu inooqatigiinnissamut akerliusumik ajoqersuisoqaranilu iliortoqassanngilaq". Aappasaanik grundlovimi § 70-imi aalajangersarneqarpoq "Kinaluunniit upperisani nagguvigisaniluunniit pillugit innuttaasutut naalakkersuinermilu pisassarititaasut pisinnaanissaannik minnerusukkulluunniit arsaarneqarsinnaanngilaq aammalumi innuttaasut kikkuusulluunniit pisussaataaffigisaat naammassissallugit pinngitsoorniarsinnaanani". Pingajusaanik grundlovimi § 68-imi aalajangersarneqarpoq "Kinaluunniit peqquneqarsinnaanngilaq guutisioqatigiinnut nammineq ilaaffiginngisaminut akiliuteqartassasoq".

Kiisalu grundlovimi § 69-imi aalajangersarneqarpoq "Ilagiit naalagaaffimmit tapersersugaasut upperisaannit allaasumik upperisarsioqatigiit pisariaqartui inatsisitigut erseqqinnerusumik aaqqissuunneqassapput". Taama ittumik inatsisiliortoqanngisaannarsimavoq. Inatsiseqarnerup tungaagut upperisarsioqatigiit taamaallaat tassaatinneqarput

peqatigiiffittut immineersutut ittut, arlalitsigut immikkut piginnaatinneqartut ilagiinni iliuuseqartarsinnaanernik (soorlu kuisinernik aamma katititsinernik).

Tunngavilersuutigineqartarsimavoq maanna grundlovimi malittarisassat allanngortinneqarnissaat tunngavissaqanngitsoq, tassami taakkunatigut upperisarsioqatigiinni tamaginni qanorluunniit upperisaqarsinnaaneq qularnaariviummat, tassalumi grundlovimi aalajangersagaq ilagiit naaggaartut ikorfartorneqassasut danskit ilagiivisut, pissusissamisoorluinnarpoq innuttaasut 85 pct. miss. ilagiinni ilaasortaammata.

Illuatungaaticut nalunaarneqartarsimavoq grundlovi upperisaqarnermi *kiffaanngissuseqarnissamik* qularnaarisimagaluartoq, kisianni upperisaqarnermi *naligiissuunissamik* qularnaariviusimanani, tassami ilagiit grundlovimi immikkut ittuutitaapput naalagaaffimmit taparserneqartarnissamik qularnarunnaariviullutik. Tamatumunnga tunngatillugu oqaatigineqartarpoq immikkut issuseq tamanna pissusissamisoorsimasoq grundlovi 1849-mi atuutitinneqalermat, tassami inuit 6.000-init ikinnerusut, innuttaasunit tamarmiusunit procentip affaanik ikinnerusut, taamanikkut nunami nalinginnaasumik upperisamut ilaasuunngimmata, kisianni immikkut issuseqarneq ullumikkut taama naleqqulluinnartiginngilaq, inuit nunap killingisa iluini nunaqartut 100.000 arlaqartut allatut ittunik upperisaqarmata.

Ilagiit naalagaaffiullu avissaartinneqarluinnartariaqarnerinik tunngavilersuutitut aammattaq nalunaarneqartarsimavoq, tamaallaat tamatumuunakkut qularnaarneqarsinnaasoq upperisaqarnermut tunngasut inuup nammineq kisimi oqartussaaffigisassarilissagai taamaattuusariaqartut.

Maanna ilageeqarnermi aqqqissuussinerup attatiinnarnissaanik illersuisunit nalunaarneqartarsimavoq, tamatuma ilagiit qanorluunniit isumaqarnermik qularnaariviunerat, aqqqissuussinerlu taama illersuutissaalluni ilagiit avissaartuuteratarsinnaanerannut aammalu ilagiit inuiaqatigiinni atuuffianni isumaqatigiinngileratarsinnaanermut. Illuatungaani oqaatigineqartarsimavoq ilagiit qanorluunniit isumaqarnermut inissaqartitsiviusut akornutaasut ilageeqarnermi upperisaqarnermilu isummani inuiaqatigiinni pissusissaatut oqallisigineqartariaqarneranni, aammalu ilagiinnik naalagaaffimmillu avissaartitsissutaalluni iluaqutaasussaagaluartoq.

Kiisalu oqaatigineqartarsimavoq grundlovip nutarterneqarneranut atatillugu pisariaqartoq isummerfigissallugu grundlovimi § 66-imi paragraffik neriorsuutigineqartup timitaliiviunissaa "ilagiit ingerlanneqarnissaat inatsisitigut aqqqissuunneqassaaq". Tamatumani isuma tassaasimavoq neriorsuut tamanna piunassuseqarfigineqanngippat aalajangersagaq taama nipeqartoq nutaamik grundlovissami ilanngunneqartariaqanngitsoq.

Grundlovimi ilagiit qanoq ingerlanneqarnissaannik § 66-imi aalajangersagaq siunnerfeqartinneqarsimagaluarpoq immikkut inatsisiliornikkut ilagiit qularnaariviussasut imminnut malunnavissamik aqussinnaanissaannik, sumilluunniit upperisaqarsinnaatitaanermut illuatungiliissutitut. Aalajangersagarli tamanna timitaliiviunngisaannarsimavoq grundlovissamik 1848-1849 suliaqartut takorloorsimasaattut, ilagiinni qitiusumik ataatsimiititaliornissamik. Akerlianik ilagiit atuunneranni immiut aqutsineq piviusunngortinneqarsimavoq inatsisiliornikkut ilagiinni sinniisunik, provstiudvalgimik, biskoppimik qinersisarnermik il.il. Ukiuni qulikkaani kingusinnerusuni oqallinneqaaqqilersimavoq ilagiit qitiusumik ataatsimiittartussanik atuutilersiviusinnaanersut.

5.7 Kommunit aamma qanittumi naalakkersuineq

Grundlovimi suugaluartumiluunniit pisariaqartarpoq isummerfigissallugu pisortat suliaassaasa qanoq issuseqartumik ingerlanneqartarnissaat. Suliassat ilaat pissusissamisoernerpaamik inatsisartunit naallakkersuisunillu aamma naalagaaffiup nuna tamakkerlugu oqartussaataitaanit ingerlanneqartarput, suliassalli allat atuuffinnit inuit qinigaannut innuttaasunut qanittunit ajunnginnerusumik suliaassaarlutik. Aammattaaq nunani s.i. Tysklandimi aamma USA-mi naalagaaffeqatigiiffiusuni pisariaqartarpoq isummerfigissallugu suliassat suut naalagaaffiup immikkoortuisa ingerlatassarissagaat, aammalu naalagaaffeqatigiinni oqartussaasut suliassanut tamakkununnga akuliuttussaatinneqassannginnerisut.

Danmarkimi pisortat suliaassaasa amerlanersaat ingerlanneqartarput kommunenit (kommuneennarnit aamma amtskommunenit). Kikkulluunniit oqallinnerini kommunet imminnut aquttuunerannik apeqqut soorunami tusarsaagajuttarpoq. Taamaakkaluartoq grundlovimi kommunenik tusagassaqarpiangilaq. Kommunit imminnut aquttuunerat grundlovimi § 82-imi eqqartorneqarpoq, tassani allassimalluni: "Kommunit imminnut atasutigut namminersorlutik naalagaaffimmit nakkutigineqarlutik ingerlatsisinnaasuunissaat inatsisitigut aaqqissuunneqassaaq". Tamatuma saniatigut kommunet grundlovimi taamaallaat § 86-imi eqqartorneqarput, tassani aalajangersarneqarsimalluni kommunemut qinersinermi ukiut qinersisinnaanngorfissat folketingimut ukiussaatinneqartutut ittuussasut.

Kommunit imminnut aquttuunissaannik grundlovimi aalajangersakkat qanorpiaq paasisariaqarnarat nalorninartoqarpoq. Aalajangersagaq taanna paasisariaqarunarpoq kommunet killilimmik piginnaatinneqassasut. Aammalumi aalajangersakkat oqaluttuassartaanni takuneqarsinnaavoq grundlovissamik suliaqartut takorluuisimasut kommunet aningaasatigut missingersuusiortarnissamik akileraarutillu qanoq amerlassusilerneqartarnissaannik killilikkamik nammineersinnaatitaassasut. Tamannali eqqaassanngikkaanni naatsorsuutigisariaqarpoq naalagaaffik aalajangiisussaatinneqartoq kommunet sunik suliaqarnissaannik qanorlu kiffaanngissuseqartiginissaannik.

Ilungersuutiginnittoqarpoq kommunet imminnut aqutsinerat grundlovimi erseqqinnerusumik allassimanissaa qularnaarneqassasoq, grundlovimilu nutaamik malittarisassiassani aalajangersarneqartariaqartoq kommunet suliaassaata suussanersut aamma suliaqarnerminni aningaasalersuisarnerisa naligiissaariviusarnissaat. Tamatumunga atatillugu siunnersuutigineqarsimavoq grundlovi imaqartinneqartariaqartoq malittarisassamik naleqqutissasumik EU-mi taaneqartartumik "subsidiaritetprincip", tassa suliaassaata kommuneni naammaginartumik suliarineqarsinnaasut tamarmik taamalu sapinngisamik innuttaasunut qanittuni, taakkunani aaqiiviusassasut.

Aammattaaq siunnersuutigineqarsimavoq grundlovi malittarisassamik imaqartariaqartoq kommuneni inuit taasisinneqartarnissaannik. Ullumikkut kommunalbestyrelse nammineerluni aalajangersinnaavoq kommunemi apeqqutinik inunnik isumasiuilluni taasisitsinissamik. Inunnik taasisitsineq pingitsoorani malinneqartussaatinneqarpat tamatumani inatsisit naligiissarneqassapput. Kommunemi innuttaasut aalajangersimasumik amerlassuseqartut periarfissinneqassappata piumasagaateqarsinnaassasut apeqqutit arlata inunnik pinngitsoorani malittarineqartussamik taasisitsissuutigineqarnissaannik, aammattaaq tamatumani inatsisit naligiissaarneqassapput. Taamaatorli grundlovimi aalajangersagaqarnissaaq tamatumani pisariaqartuutinneqanngilaq. Kisianni apeqqutinik tamakkuninnga grundlovimi aalajangersakkanik allassimasoqarnerup ersersittussaavaa sammisassap pingaaruteqartuunera.

Aammattaarlu tusarsaasarsimapput eqqarsaatit grundlovimi malittarisassiortariaqarneq kommuneni immiinnut aqutsinernit innuttaasunut ataasiakkaanut sulii qaninnerusuni suliaqarfiusartuni inunnik aallaaveqartuni. Tamatumunnga atatillugu oqallisigineqartarsimavoq grundlovi allassimasoqartariaqarnerisooq aalajangersakkanik atuisartut sunneeqataasarnissaannik aamma pisortat iluini immiinnut aqutsivigisarnermi, aammalu grundlovimi aalajangersakkanik allassimasoqartariaqartoq suliffimmi sunneeqataasinnaanermi.

5.8 Nunanut allanut tungasut

Grundlovimi siullermik pingaarnerutillugit sammineqarput malittarisassat atuuttuuffiit qanoq ittut nunami namminermit sunik suliaasaqarnissaannik, aamma apeqqutinik innuttaasut nunap nammineq oqartussaataaasa tungaannut qanoq ittunik piginnaatitaaffeqarnissaannik. Tamakkuli saniatigut pisariaqartitsineqarpoq grundlovimi allassimasoqassasoq nunap nunanut allanut pissuserisaannik malittarisassamik. Tassaasinnaapput malittarisassat naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnermi nunanik allanik isumaqatigiissuteqarnissani, soorlu tamanna assersuutigalugu FN-ip aamma NATO-p tungaanut taamaattoq, imaluunniit tassaasinnaapput malittarisassat annertunerusumik pimoorussiviunerusumillu suleqatigiittarnernik soorlu EU-p tungaanut nalunngisarput. Tamakkununnga ilanngullugu pisariaqartitsineq grundlovimi malittarisassaqaqarnissamik oqartussaasut sorliit nunat allat tungaannut politikkerisassamik suliaqarnissaannik, aamma kikkut

oqartussaasunik taakkuninnga nakkutiginnittussaassanersut. Nunat tamalaat suleqatigiinnerisa annertusiartornerani nunani tamaginni grundlovimi taamaattunik allassimasoqarnissaa annerusumik pisariaqartilersimavaat.

Aammattarlu grundlovip Danmarkimi oqallisigineqarnerani toqqammaviusut ilagaat 1953-imi grundlovip maanna toqqammaviusup akuersissutigineqarneranut sanilliullugu maanna nunarsuup matoqqasuunngitsup erseqqinneroqisumik ilagilermatigut. Ilami aamma 1849-mut sanilliullugu, taamanikkut grundlovimi aalajangersakkat naammattut ilagisimallugu kunngi "sorsuffiginninnissamik nalunaartassalluni eqqissivissioqatiginnittassallunilu". Ullumikkut pissutsit nunat akornanni annertusiartoqisumik suleqatigiiffiulersut, Danmarkip EU-mi ilaasortaanera ilanngullugu, allarluinnartut isikkoqarput.

Danmarkip nunarsuarmioqatinut pissusianik aalajangersakkat pingaarnerusut grundlovimi § 19-imi aamma § 20-mi allassimapput. Grundlovimi § 19 nunat allat tungaannut nalinginnaasumik politikkerisamik imaqarpoq, taavali grundlovimi § 20 imaqarluni malittarisassanik Danmarkip ilaasortaanerani nunani tamalaani suleqatigiiffinnut piginnaatinneqartartunut suliassat ilaannik Danmarkimi oqartussaasut suliassaraluinik. Danmark maanna nunat tamalaat suleqatigiiffinni taama ittuni marlunni peqataavoq: EU-mi aamma Det Europæiske Patentsamarbejde-mi.

Nunanut allanut politikki

Siornagut nunanut allanut politikki naalakkersuisunit ingerlanneqartussaataavoq, taavali Folketingi taamaallaat annikitsuaraannarmik oqartussaataalluni. Qangali pissusiusimasoq tamanna suli amiakkoqarpoq grundlovimi § 19-imi oqaatsinik aallarnerneqartuni: "Inuiannut allanut atassuteqartutigut kunngi naalagaaffimmi pisussaataasutut sulissutiginnittussaavoq". Oqaatsilli aallaqqaasiussat taakku eqqaassanngikkaanni grundlovimi § 19 imaqarpoq naalakkersuisut nunanut allanut politikkerisami iliuuserisagaanni Folketingi qanoq ittumik nakkutilliisussaannersoq.

Oqallinnermi isummertoqartarsimavoq Folketingip nunanut allanut politikkerisamik nakkutiginninnera nukittorsaaviusariaqartoq. Grundlovimi § 19, stk. 1-imi aalajangersarneqarpoq naalakkersuisut Folketingimit akuerineqarsimassasut nunamik ataatsimik arlalinnilluunniit isumaqatigiissuteqarnissani, isumaqatigiissutissap kingunerissappagit: (1) Naalagaaffiup annertussusiata atittuiviunissaa millisitsiviunissaaluunniit. (2) Nunanik allanik isumaqatigiissutip piviusunngortinneqarnissaani Folketingip peqataanissaa pisariaqarpat (assersuutigalugu isumaqatigiissutissami aalajangersakkat Danmarkimi inatsisinik allanngortitsinissaq pisariaqartuutippasuk). Imaluunniit (3) nunanik allanik isumaqatigiissutissaq allatut malunnavissumik pingaaruteqartuuppat. Oqallinnermi siunnersuutigineqarsimavoq tamatumunnga taarsiullugu grundlovimi aalajangersakkamik ilanngussineqassasoq nunanik allanik isumaqatigiissutissat *tamarmik* Folketingimit akuersaarneqarsimassasut, aammalu

grundlovimi qularnaarneqassasoq isumaqatigiissutissap ilusilersorneqarluni suliarineqarnerani Folketingi ima siusitsigisukkut suliaqataatinneqalissasoq, Folketingi isumaqatigiissutissap imaanik sunneeqataasinnaanissamik ajunnginnerusumik periarfissaqarnissamik, taama naggataagut taamaallaat aappimik naaggamilluunniit toqqaasussaatinngu.

Aammattaq erseqqissumik kaammattuisoqartarsimavoq Folketingi inatsisilerinermut tunngasumik naalackersuisunik pituttuisinnaasariaqartoq aalajangersimasumik qanoq iliuuseqarnissamik imaluunniit nalaanneqartumi qanoq iliuuseqannginnissamik. Ajornartoorummi taamattumi assersuutitut taaneqarsinnaavoq 1980-ikkunni taaneqartartoq "fodnotepolitik", politikkerisamut ilassut, Folketingi taamani arlaleriarluni naalackersuisunut peqqusisarluni NATO-mi qanoq ittumik taasisarnissaanik. Naalackersuisut taamani isumaqarput grundlovi naapertorlugu *inatsisitigut* pisussaananik Folketingip ilaasortaasa amerlanerussutaannik malittarinninnissamut. Taamaakkaluartorli taama pisarmat tamatumunnga pissutaavoq tamanna *politikikkut* pisussaaffiusumik nipeqartoq isumaqarfigigamikku. Grundlovip tamatumani allannguuteqartinneqarnissaanik kaammattuisut pingaartumik tunngavilersuutigaat naalackersuisut nunanut allanut politikkimut tunngassuteqartuni naammaginartumik suliniarsinnaasariaqartoq, aammalu Folketingi tamatigut periarfissaqassasoq naalackersuisunik pinngitsaaliinissamut "sukangasooq sukangasuumik akillugu" grundlovimi § 15 naapertorlugu tatiginninnginnermik akuersissuteqartitsinermik - imaluunniit taama nipilimmik akuersissuteqarnissamik qunusaaruteqarnikkut.

Grundlovip 1953-imi allanngortinneqarnerani grundlovimi § 19, stk. 3-mi aalajangersagaq pilersitsinissaq Folketingets Udenrigspolitiske Nævn-imik, Folketingip nunanut allanut politikkerisami siunnersortissaanik, grundlovimut ilanngunneqarpoq. Naalackersuisut aalajangersagaq taanna naapertorlugu pisussaataitaapput "nunanut allanut atassuteqartunik annertuunik aalajangerniagassaqaaleraangat" Det Udenrigspolitiske Nævn-ip isumasiortarnissaanik. Taamaattoq naalackersuisut Det Udenrigspolitiske Nævn-ip siunnersuutaanik malittarinnissamut inatsisitigut pisussaataitaanngillat. Aammattaq tamatumani Folketingi periarfissaqarpoq "sukangasooq sukangasuumik akillugu" tatiginninnginnermik akuersissuteqartitsinermik - imaluunniit qunusaarissuteqarsinnaanermik. Aammattaarlu tamatumani isummat avissimapput, taama periarfissaqarnermi Folketingi naammattumik sunniissuteqarsinnaanersoq.

Oqaasissaqarfiit allanut tunniunneqartarnerat aamma EU-p tungaanut pissutsit

Grundlovimi § 20-mi malittarisassat **oqaasissaqarfiit allanut tunniunneqartarnerat** 1953-imi ilanngunneqarput. Siunertarineqarpoq Danmarkip nunani tamalaani suleqatigiiffinnut assersuutigalugu EU-mut ilanngunnissaata ajornannginnerulernissaa. Grundlovimi § 20-mi oqaaseq qallunaatoq "suverænitettsafgivelse", oqaasissaqarfiit allanut tunniunneqartarnerat, atorneqanngilaq, kisianni

eqqartorneqarlutik nunani tamalaani suleqatigiiffinnut tunniunneqarsinnaasut "inatsisit tunngaviusut makku naapertorlugit naalagaaffiup naalakkersuisuisa aalajangiisusaaaffigisagaat". Piumasaqaataavoq aalajangiisusaaaffinnik tunniussineq pissasoq "erseqqinnerusumik nalunaajarlugit", tunniussinerlu inatsit naapertorlugu pissasoq. Folketingimi ilaasortat arfinilinngorlugit aggoraanni aggornerit tallimat amerlanerussuteqartumik inatsit akuersissutigissavaat. Inatsisip taasissutigineqarnerani amerlanerussuteqartut inorsarfiuppata, taava inatsit inunnik taasisitsissutigineqarpat aatsaat atuuttussanngortinneqassaaq.

Højesteretip Maastricht pillugu 6. april 1998 eqqartuussummini erseqqissarsimavaa oqaatsit grundlovimi § 20-mi allassimasut "erseqqinnerusumik nalunaajarlugit" ima paasisariaqartoq oqaasissaqarfiit tunniunneqarnissaanni inatsimmi nalunaarsimassasoq oqaasissaqarfiit suut tigusassanngortinneqarnerisut, suliaqarfiusartut assigiinngitsut eqqarsaatigalugit aammalu oqaasissaqarfiit qanoq ittuunerat eqqarsaatigalugu. Akerlianik Højesteretip erseqqissarsimavaa oqaatsit "erseqqinnerusumik nalunaajarlugit" ima paasineqartussaanngitsoq oqaasissaqarfiit naalagaaffiup oqartussaaffigisaat taamaallaat tunniunneqarsinnaasut nunani tamalaani suleqatigiiffinnut killilikkamik - tassa imaappoq annikinnerusumik. Taamaattoq Højesteretip erseqqissarpaa grundlovip imarisaani naatsorsuutigisariaqassasoq oqaasissaqarfiit tunniunneqartut ima annertussuseqartinneqarsinnaanngitsut "Danmarki naalagaaffittut immineersutut naatsorsuunneqarsinnaajunnaarsillugu".

Inatsisitigut killissaliineq qaqugukkut "Danmarki naalagaaffittut immineersutut naatsorsuunneqarsinnaajunnaarsillugu" taamaalissanersoq ajornaatsumik oqaatigineqarsinnaanngilaq, aammalumi Højesteretip eqqartuussummi erseqqissarsimavaa tamatumani killissaliinerup qanoq ittuunerani "apeqqutaanerpaassasoq politikikkut isumaliutigineqartut qanoq ittuunerat".

Oqaasissaqarfiit tunniunneqarnissaasa annertuallaarsinnaanerannik grundlovimi illersuutissiussat allatut oqaatigalugu pingaernerusumik tassaapput piumasaqaat Folketingi arfinilinngorlugu aggoraanni aggornerit tallimat amerlanerussutaassasut, aammalu piumasaqaat inatsimmut akuersaartut naammattumik amerlanerussuteqartut inorsarfiuppata inunnik taasisitsineqassasoq.

Højesteretip eqqartuussutaanik pissuteqartumik siunnersuutigineqarsimavoq grundlovimi erseqqinnerusunik killissaliineqassasoq oqaasissaqarfiit qanoq amerlatigisut tunniunneqarsinnaaneramik. Tassa imaappoq minnerpaajuffissamik killissaliinermik, oqaasissaqarfiit qanoq amerlatigisut qallunaat oqartussaataannit suli oqaasissaqarfigineqartussaassasut. Aammattaq siunnersuutigineqarsimavoq Folketingi arfinilinngorlugu aggoraanni aggornerit tallimanik amerlanerussuteqarnissamik piumasaqaat appartinneqarsinnaasoq, assersuutigalugu sisamanngorlugu aggoraanni aggornerit pingasunut, taama

oqaasissaqarfigisamik tunniussinissaq taamaattoq ajornannginnerusumik pitissinnaanngorlugu inunnik taasisitsinissaq pisussaajunnaarsillugu. Akerlianik allat siunnersuutigisimavaat grundlovi ima allanngortittariaqartoq oqaasissaqarfigisamik tunniussinissaq *tamatigut* inunnik taasisitsisoqarnissamik piumasagaateqarfiussasoq. Pisartuni Folketingip aamma nallakkersuisut toqqarsimavaat oqaasissaqarfigisamik EU-mut tunniussineq inunnik taasisitsinermik ilaqartinneqassasoq, tamatumani apeqqutaatinnagu Folketingi arfinilinngorlugu aggoraanni aggornermik tallimanik amerlanerussuteqarfiussanersoq imalunniit taamaassimassannginnersoq.

Inunnik tamatigut taasisitsisarnissanik isumaqatiginnittut nalunaarsimavaat oqartussaaffigisamik tunniussinissamik apeqqut ima pingaartigisoq innuttaasut namminneq toqqaannartumik tamanna isummerfigisariaqarlugu, aammattaarlu ajunngitsoq politikerit innuttaasunut allatut ajornartumik suliasap sorpiaaneranik taamaalillutik nassuiaasariaqalersussaammata. Inunnik taasisitsisarnernik isornartorsiuisartut ilaatigut nalunaarsimavaat inunnik taasisitsisarnerit inunnik toqqammaveqarluni naalakkersuilluni sinniisoqarnermi takornartaasut ilagigaat, taamaammallu ikittuutittariaqartut aammalu Folketingi aamma naalakkersuisut oqaasissaqarfiusut tunniunneqartarnissaanni akisussaassuseqarnerminnik malugisimanninnerusariaqartut, akisussaassuseqarnermillu innuttaasunit aalajangiivigisassanngortiinnassallugu. Aamma tamatumunnga atatillugu siunnersuutigineqarsimavoq oqartussaaffigisanik tunniussinissat taamaallaat pingaarnerusut grundlovimi § 20-mi ilaatinneqartariaqartut. Oqartussaaffigisanik tunniussinissat pingaaruteqannginnerusut Folketingip aamma naalakkersuisut namminneq nalinginnaasumik inatsisiliornikkut aalajangiivigisariaqarpaat. Taava ajornartorsiutissaalissaaq "pingaarnerusut" aamma "pingaaruteqannginnerusut" qanoq immikkoortillugit suussusersinissaat.

Aammattaaq apeqqut **Naalakkersuisut EU-mi iliuuserisagaannik Folketingip nakkutilliiuartussaanera** oqallisigineqartaqaaq. Tamatumunnga atatillugu nalunaarneqarsimavoq killormut sammisutut ittoq Folketingip nunanut allanut naalakkersuisut nalinginnaasumik politikkerisaannik nakkutilliiisussaaneranni grundlovimi malittarisassat sakkortunerunerat, naalakkersuisut EU-mi iliuuserisagaannik Folketingip nakkutiginnittussaaneramik malittarisassaninngarnit.

Naalakkersuisut nunat allat tungaannut nalinginnasumik politikkerisami kissaatigisaqarpata nunamik ataatsimik imaluunniit arlalinnik isumaqatigiisuteqarnissamik, tamatumani taaneqareersutut grundlovimi § 19 naapertorlugu pisartuni amerlanerpaani piumasagaataavoq, naalakkersuisut tamanna pitinnagu Folketingimi amerlanerussuteqartunit akuersaarneqarnissaq tusarniaqqaartussaagaat. Akerlianik naalakkersuisut EU-p ministerrådiani malittarisassat qallunaat innuttaannut toqqaannartumik atuutitinneqalersussat isummerfiginissaanni Folketingimik aperinninnissaannik grundlovimi malittarisassanik allassimasoqanngilaq.

Danmarkip 1972-imi EF-imut ilanngunnissaani inatsimmi taamaallaat piumasagaataavoq naalakkersuisut Folketingets Markedsudvalgianik (maanna Folketingets Europaudvalg) tusarliissasut ataatsimiititani akuersissutissat taamaattut pitinnagit. Europaudvalgip suliaqartarnerani aalajangersagaavoq naalakkersuisut tamakkunatigut udvalgip isumaanik tusarniaasassasut, aammalu naalakkersuisut isumaqatigiinniarnissami saqqummiussat udvalgimi amerlanerussuteqartunit *akerliuffiussanngitsut*. Taamaattoq isumaqatigiinniarnissami saqqummiussat amerlanerussuteqartunit *akuersaarneqarnissaat* piumasagaataanngilaq.

Amerlanerusut isumaqassagunarput maannamut ajunngivissumik pisimasugut Ilanngunnissamik inatsimmi malittarisassat tungaasigut, aammalu pissusiusartumi Europaudvalgimi ineriartortinneqarsimasumi. Kisianni tunngaviatigut aperisoqarsinnaavoq naalakkersuisut aamma Folketingip suliaasa ilaannik pingaarutilerujussuarmik tamatumingga grundlovimi allassimasoqannginnera naammaginartuunersoq?

5.9. Kiffaanngissuseqarnermi aamma inunni piginnaatitaaffiit

Taanegareersutut grundloveqarnermi pingaarnarpaamik siunertaasut ilagaat innuttaasut qularnaariviunissaat naalagaaffiup tungaanut piginnaatitaaffeqarnissaat minnerpaajuffissaqartunik. Nunat ataasiakkaat grundloviini kiffaanngissuseqarnermi aamma inuttut piginnaatitaaffiit qanoq atsigisumik naleqqussaaviusimani atassuteqarajupput nunap grundloviata qanga suliaasimanageranut. Taanegareersutut kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiini arlalitsigut annertusaaneqarsimavoq malunnaqisunik, nunani ukiuni kingusinnerusuni grundlovimik allanngortitsiviusimasuni.

Qallunaat grundlovianni kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiini malittarisassat ikisaartuupput tuattuullutillu, nunani allani nutaamik grundlovitaarsimasunut amerlasuunut malittarisassanut sanilliullugit, aammalu malittarisassanut nunat tamalaat inuit piginnaatitaaffiini isumaqatigiissutaanni malittarisassanut sanilliullugit.

Kiffaanngissuseqarnermik aamma inuit piginnaatitaaffiini grundlovimi malittarisassat immaqa takuinnarlugit imartulluavissutut isumaqarfigineqarsinnaapput, assersuutigalugu §§ 71, 72 aamma 73 aallaqqaaserneqartarsimammata inuup kiffaanngissusia, inigisaq aamma piginnittuussuseq ajortumiitsaaliugassaalluinnassasut. Taamaattoq tamanna isornaratarsinnaasorsioraanni oqartoqarsinnaavoq aalajangersakkat tamakku aamma imaqartut piginnaatitaaffiit qanoq aamma sunik atugassaqarfiusuni ajortumeeriviusinnaanerinik. Innuttaasut illersorneqarnissaannik aalajangersakkat pingaartumik imaapput, imaqarlutik innuttaasut innimiilliorfigineqarnerini eqqartuussivikkut misiliinissanik piumasagaatinik arlalinnik - pingaartunik, aammalu piginnittuussusermut tunngatillugu pingitsaaliilluni arsaarinnermi tamakkiisumik taarsiivigineqarnissamik.

Isummernissamik, peqatigiiffiliornissamik aamma

katersuussinnaanermik kiffaanngissuseqarnerni politikikkut piginnaatitaaffiit inerteqquteqarfiupput atuutilersitsinissamik piumasagaatinik isumminnginnermi, peqatigiiffiliunnginnermi aamma ataatsimiilinnginnermi oqartussaatinneqartut akuerseqqaarnissaannik. Akerlianik grundlovimi aalajangersakkani inatsisiliortunut annertujaamik aalajangiivigineqarsinnaatitaavoq isummat saqqummiunnissaanni aamma peqatigiiffiliornissani qanoq ittumik inatsisinik malittarinnittussaaneq.

Grundlovimili kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiik allassimasut ikittuummata tuattuullutillu, tamanna imaangilaq inuusugut "inimi inuit piginnaatitaaffiik soqanngitsumi". Kiffaanngissuseqarneq aamma inuit piginnaatitaaffii nalinginnaasumik inatsisitigut qularnaariviulluarsimapput. Taakkulu saniatigut Danmark akuersaarluni ilanngussimavoq nunat tamalaat inuit piginnaatitaaffiik isumaqatigiissutaannut arlalinnut, ilaatigut FN-imi isumaqatigiissutinut marluusunut 1966-imeersunut innuttaasut aamma politikkip iluani piginnaatitaaffinnik imaqartunut, aamma aningaasarsiornikkut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu piginnaatitaaffinnik imaqartunut, aammalu Europami Inuit Piginnaatitaaffiik Isumaqatigiissummut 1950-imeersumut. Inatsisiliortut piginnaatitaaffinnik tamakkuninnga inunnik arsaariniassagaluarpata, tamanna nunat tamalaat isumaqatigiissutaannik uniortitsinerusaaq. Kisianni tamanna grundlovip akornusiivigisussaangilaq.

Nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni erseqqissuusarpoq immikkoortuni pingaartuni grundlovimi allassimasunit illersuuteqarfiunissaat erseqqinnerusarluni. Assersuutigalugu Europamiut Inuit Piginnaatitaaffiik Isumaqatigiissutaanni artikel 10 isummamik saqqummiussinnermi illersuutissaqarpoq isummanik naqisimanninniarninnaangitsumut, aammattaarli innuttaasut pillarneqarnissaannut inuiaqatigiinni oqallinnermi politikikkut allatulluunniit ittumik saqqummiussisimanagera pissutiginnarlugu. Aammalumi isummamik saqqummiussisinnaanermi Højesteretip suliarisimasamini arlalinni innersuussutigisarpai inuit piginnaatitaaffiik isumaqatigiissutini aalajangersakkat qallunaat grundloviannut taarsiullugu.

Kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit pisinnaatitaaffiik grundlovimi aalajangersakkat piorsaaviuinissaasa pingaarutissaat tassaassaaq, Folketingip aamma naalakkersuisut piginnaatitaaffinnik killissalersuisinnaajunnaarsinneqarnissaat. Inatsisiliortut aamma atuutititsisut (ministereqarfit, kommunet, amt il.il.) akerlianik pisussaaffeqartussaapput inuunermi kimilittanik grundlovimi piginnaatitaaffinnik allassimasuni timitaliiviuniartussat, aamma allatut ajornarsiffiini eqqartuussiviit aalajangiivigisassaraat pisussaaffinnik tamakkuninnga eqqortitsinersut.

Kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiisa sorliit grundlovimi ilanngunneqartariaqarnerat, aamma piginnaatitaaffiit qanoq ittumik naliigiissaariviunissaat isumaqatigiinngissutaasaaq. Tamanna tupinnanngilaq.

Kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffii amerlasuut apeqqutinik toqqammaviusunik attuipput inuit ataasiakkaat inuiaqatigiillu akornanni pissutsinik, taamalu apeqqutinik politikikkut isumaqatigiiffiunissaat ajornartorujussuugajuttunik.

Oqallinnermi siunnersuuteqartoqartarpoq grundlovimi piginnaatitaaffiit allassimareersut arlallit nukittorsaaviunissaannik, aammalu kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiini grundlovimi nutaanik arlalinnik ilanngussaqaarnissamik. Siunnersuutit tamakku akornanni ilaatigut taaneqassapput makku tulliusut, oqallisigineqartut ataatsimeersuarnermi grundlovip allanngortiterneqaarnissaanik pisariaqartitsineq aallaavigalugu Folketingip 4.-5. november 1999 pititaani:

* *Isummanik saqqummiussisinnaanerup nukittorsaaviunissaa aamma paasissutissiisarnerup qularnaariviunissa*
Siunnerfik taassaassaaq akornuserneqassasoq inatsisiliornikkut killissaliinerit saqqummiussinerni pillarneqaarnermik allatulluunniit pineqaatissinneqaarnermik kinguneqartitsisussat aammalu paasissutissiisutinik tigusaqartarsinnaanerup qularnaariivunissaa. Aammattaq toqqortanik takusaqarsinnaatitaanermi aamma ingerlatsinermi isertuannngitsuunissami periaatsit pingaarnerusut grundlovimi qularnaariviunissaat siunnersuutigineqarsimavoq.

* *Nalinginnaasumik nikanarsaasarnerup inerteqqutaalernissaanik atuutilersitsinissaq*
Siunnersuutigineqarsimavoq grundlovimi aalajangersagaqassasoq nikanarsaataasumik assigiinngisitsisarnerup inerteqqutaanissaanik upperisamut, angutaanermut/arnaanermut, naggueqatigiinermut, ammip qalipaataanut, oqaatsinut, politikikkut qanoq isumaqarnermut, ikinnerussuteqartuneersuunermut aamma kinguaassiuutitigut qanoq issusermut tungasunik. Ullumikkut grundlovi taamaallaat upperisat imaluunniit sumit kingoqqisuunerit pillugit illersuutissanik imaqarpoq (§ 70).

* *Inuttut kiffaanngissuseqarnerup qularnaariviunera, inuinnartut ilaqutariittullu pisinnaaneq ilanngullugit*
Tikkuarneqarpoq pisariaqartitsineqartoq inuup akuliuffigineqartussaanginneranik ataqqisariaaneranillu, minnerunngitsumik uumassuseqartut teknikikkut pilersinneqartalernerini aamma nakkutiginnittarnissanik periarfissaqalernerni, aammalu pisariaqartitsivik qularnaariviussasoq inuit ataasiakkaat ilaqutariillu inuuffii akornusersorneqarani atuuffiusinnaasut.

* *Nalunaarutit isertortuunerisa qularnaariviunerat aammattaq qarasaasiatigut nutaanik atortutigut*
Tamatamani ilaatigut tikkuarneqarput qarasaasiatigut atortut nutaat pisariaqartitsiviulersut nutaarluinnaat innuttaasut illersorneqaarnissaannik nalunaarfigeqatigiinnerni il.il. nakkutilliinikkut alaatsinaannikkullu pissanngitsut.

* *Inigisap ajortumiitsaaliugassaalluinnarnerani unioqutitsinerit sukannerneruffiunissaat*

Siunnersuutigineqarsimavoq grundlovi ilanngussiviussasoq inigisap ajortumiitsaaliugassaalluinnarnerata pinngitsoortissinnaanerani, assersuutigalugu pinerlunnerit imaluunniit inuiaqatigiinni eqqarsaatigisassat pingaartut suliaqarfiusarnissaanni.

* *Grundlovimi inerteqqut toqumik pillaanermik, anniartitsinermik allatullu nikanarsaataasumik pineqarnermik*
Taama ittumik inerteqquteqarnissap sunniutissaa angisuujunaviannikkaluartoq tikkuarneqarpoq danskit grundloviat, s.i. Finlandimi aamma Sverigemisut, tamatuminnga aalajangersakkamik imaqartariaqartoq. Erseqqissarniarlugu piginnaatitaaffiit illersuuteqarfiusariaammata, aammattaarli aalajangersagaq tamattoq pingaaruteqarsinnaammat s.i. parnaarussaannermi immikkoortilluinnarneqarnermi aamma nunani allamiut nunamit anisitaasarneranni.

* *Eqqartuussinerni qularnaatsuutitsinissamik qularnaarineq*
Ilaatigut siunnersuutigineqarpoq kingumoortumik pillaanermik inatsisiliornissaq grundlovimi inerteqquteqarfiusasoq, aammalu pillaanissamik suliaqartarnerni toqqammaviusartut ilaat grundlovimi allanneqassasut.

* *Meeqqat piginnaatitaaffii*
Siunnersuutigineqarpoq isumaliutigineqartariaqartoq meeqqat namminneq aalajangiisarnerat aalajangeeqataasarnerallu grundlovimi aalajangersaaviussasoq, meeqqallu pisariaqartitai salliutinneqassasut kia meeqqamik tigumminnittussaaneramik, pinngitsaaliissumik arsaarinnissutaasarnerani il.il. aalajangiisoqassagaangat.

* *Akeqanngitsumik atuartinneqartarnerup piorsaaviunissaa*
Tikkuarneqarpoq isumaliutigisariaqartoq grundlovimi periaaseq ilanngunneqassasoq inersimasut killissaliussat iluini akeqanngitsumik ilinniartinneqarnissaannik.

Siunnersuutit taagorneqartut ilassutaattut aammattaaq siunnersuuteqartoqarpoq grundlovimi aalajangersakkat ilaneqassasut innuttaasut qularnaariviunissaannik suliassaqarnermik aamma pisortanit ikiorsiiviusarnissamik (§ 75), ilaqartumik aalajangersakkanik pisortat pisussaatinneqassasut pisartagaqarnermi peqqinissamilu ajunngissuseqarluartumik atuutititsinissamik.

Kiisalu siunnersuuteqartoqarpoq grundlovi imaqartariaqartoq aalajangersakkanik siamasiffioqisunik, pingaarnerusumik arlalitsigut anguniagassanik, assersuutigalugu peqqinnartunik avatangiiseqarnissamik, peqqissuunissamik, inooqatigiinnermi toqqissimasuunissamik il.il., aammalu grundlovi immaqa aamma imaqarsinnaasoq aalajangersakkamik innuttaasut pisussaaffeqassasut avatangiisit isumannaatsuunissaannik il.il. Aalajangersakkat taamaattut pingaarnerusumik anguniagassanik nalunaarutaapput inuiaqatigiinni inuunermi kimilittat toqqammaviusussat ilaasa aalajangersarnissaanni.

Kiffaanngissuseqarnermi aamma inuit piginnaatitaaffiinik allattugaq takusuujugaluarpata naatsuugaluarpalluunniit,

apeqqutit pingaartut ilagissavaat grundlovimi
piginnaatitaaffiit naligiissaariviunerat qanoq
sukumiitigisuussanersoq.

Illuatungaani pisariaqartinneqarsinnaavoq piginnaatitaaffiit
siamasinnerusumik oqaasertalersorneqarnissaat,
sukumiivallaanngitsunik, taama inatsisiliortut
eqqartuussiviillu tulluarsaajuassallutik piginnaatitaaffiit
imaasa allanngoriartornerini, grundlovip
allannguuteqartinnissaa pisariaqartussaatinngikkaluarlugu.

Illuatungaani piginnaatitaaffiit
oqaasertalersorneqartariaqarput nalinginnaavallaanngitsumik
eqqorpalaanngitsuuallaanngitsumillu, isumagineqarpat
eqqartuussiviit nakkutigissagaat piginnaatitaaffiit
ataqqineqarnissaat. Kiisalu eqqaamasariaqarpoq apeqqutit arlaat
grundlovimi immikkuualuttukkaangorlugu allakkaanni,
tamatumunnga peqatigitillu apeqqut ilanngaataasartussaavoq
nalinginnaasumik inunnik toqqammaveqartumik atuutititsinermi,
tassaasumik inatsisartuni inuit qinigaasa amerlanerussuteqartut
aalajangiisarnerannik.

6. Naqitat allattorsimaffiat

Maana ilanngunneqarsinnaavoq grundlovimik oqallinnermi naqitat
assigiinngitsut allattorsimaffiat nutaamik allattugaq, takuuk
allattorsimaffik Jacob Andersenip nalunaarusiaani, grundlovip
allanngortinneqartariaqarneranik Folketingip
ataatsimeersuartitsineranit pisoq.